

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Hermetická hnutí v České republice

Bc. Jan Kozlík

Diplomová práce

2011

Univerzity of Pardubice
Fakulty of Arts and Philosophy

Hermetic Movement in the Czech Republic

Bc. Jan Kozlík

Diploma paper

2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jan KOZLÍK**
Osobní číslo: **H09693**
Studijní program: **N6101 Filozofie**
Studijní obor: **Religionistika**
Název tématu: **Hermetická hnutí v České republice**
Zadávací katedra: **Katedra religionistiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Student se na počátku práce bude věnovat otázce metodologie přiměřené pro popis a analýzu jevů označovaných souhrnně jako hermetismus, vyjasní základní pojmy, stanoví kriteria zahrnutí jedněch a vyloučení jiných jevů zátohoto popisu a analýzy. Zasadí současný český hermetismus do historického rámce českého a evropského. Jádrem práce bude analýza hnutí působících v ČR a nakladatelství, která vydávají knihy a periodika věnující se hermetismu. Pro charakteristiku tohoto směru použije jeho sebezprezentace váprimární, pramenné literaturě. Při analýze bude kriticky navazovat na pasáže věnované tomuto tématu vádále uvedené odborné literaturě. Součástí seznamování sáhermetickou scénou budou osobní rozhovory se směrodatnými osobnostmi závybraných hermetických společností a z nakladatelství vydávající hermetickou literaturu.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí diplomové práce:

doc. ThDr. Ivan Štampach
Katedra religionistiky

Datum zadání diplomové práce: **30. dubna 2010**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2011**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

Mgr. Martin Fárek, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2010

Příloha zadání diplomové práce

Seznam odborné literatury:

Primární: AGRIPPA von Nettesheim, Heinrich Cornelius. Okultní filosofie. Svazek první (obsahuje díl první a druhý). 2. vyd. Praha : Trigon, 2004. 407 s. ISBN 80-86159-56-6. AGRIPPA von Nettesheim, Heinrich Cornelius. Okultní filosofie. Svazek druhý (obsahuje díl třetí až pátý). 2. vyd. Praha : Trigon, 2004. 637 s. ISBN 80-86159-57-4. ANDREAE, Johann Valentin. Chymická svatba Christiana Rosenkreutze. 3. vyd. Praha :Baltazar, 1992. 135 s. ISBN 80-900307-1-8. Corpus Hermeticum. Přeložil Radek Chlup. Praha : Hermann a synové, 2007. 439 s. ISBN 978-80-87054-09-3. CROWLEY, Aleister. Liber Al vel Legis. 1. vyd. Brno : Horus, 1991. 78 s. ISBN 80-900228-2-0. ENCAUSSE, Gérard. Kabala. 3. vyd. Praha : Volvox Globator, 2005. 261 s. ISBN 80-7207-586-1. ENCAUSSE, Gérard. Základy praktické magie. Praha : Volvox Globator, 2005. 409 s. ISBN 80-7207-587-X. KABELÁK, František. Magia divina. Praha : Trigon, 2006. 332 s. ISBN 978-80-86159-63-8. KABELÁK, František. Kabalistické zasvěcení : 82 listů o nejvyšší vědě. 1. opr. vyd. Brno : Horus. 267 s. ISBN 80-901884-0-0. KEFER, Jan. Praktická astrologie aneb, Umění a boje proti osudu. 3. vyd. Praha : Trigon, 1996. 338 s. ISBN 80-85320-79-7. KEFER, Jan. Theurgické magické evokace. Praha : Trigon, 1991. 102 s. ISBN 80-85320-15-0. LASENIC, Pierre de. Hermes Trismegistos a jeho zasvěcení. 2. vyd. Praha : Trigon, 1991. 61 s. ISBN 80-85320-09-6. LASENIC, Pierre de. Tarot : klíč káiniciaci. 2. vyd. Praha : Trigon, 2005. 313 s. ISBN 80-86159-58-2. LÉVI, Eliphas. Dogma a rituál Vysoké magie. 2. vyd. Praha : Trigon, 1996. 354 s. ISBN 80-85320-65-7. NAKONEČNÝ, Milan. Magie váhistorii, teorii a praxi. 1. vyd. Praha : Vodnář, 1999. 401 s. ISBN 80-85255-12-X. NAKONEČNÝ, Milan. Lexikon magie. 4. vyd. Praha : Argo, 2009. 599 s. ISBN 978-80-257-0134-8. NAKONEČNÝ, Milan. Novodobý český hermetismus. 2. přepr. a roz. vyd. Praha : Eminent, 2009. 362 s. ISBN 978-80-7281-327-8. LOGOS. Ročník 1990 ? 2002. Horus : Revue pro filosofii, hermetismus a duchovní vědy. Ročník 1990 ? 1995. Sekundární: LUŽNÝ, Dušan. Nová náboženská hnutí. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1997. 181 s. ISBN 80-210-1645-0. PARTRIDGE, Christopher. Encyklopedie nových náboženských hnutí, sekty a alternativní spiritualita. Praha : Knižní klub, 2006.. 446 s. ISBN 80-242-1605-1. VOJTÍŠEK, Zdeněk. Encyklopedie náboženských směrů váčeské Republice. 1. vyd. Praha :Portál, 2004. 462 s. ISBN 80-7178-798-1. Dingir : časopis o současné scéně. Číslo 1. (Svobodné zednářství, 2003). Praha : Dingir, 2003. vychází čtvrtletně. ISSN 1212 ? 1371. s. 16 ? 19. Dingir : časopis o současné scéně. Číslo 3. (Hermetismus, 2004). Praha : Dingir, 2004. vychází čtvrtletně. ISSN neuvedeno. s. 84 ? 101.

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 26. června 2011

Jan Kozlík

Souhrn

Záměrem předkládané diplomové práce je zmapování hermetických hnutí, které působí na současné české scéně. Práce je zaměřena na hnutí, nakladatelství zabývající se hermetickou literaturou a na webové stránky.

V práci se zabývám fenoménem hermetismu a sleduji jeho vznik a vývoj ve světě a především v České republice. V první části práce se zaměřuji na současnost a také na nejpłodnější období českého hermetismu, za který lze považovat období mezi dvěma světovými válkami. Součástí diplomové práce jsou zpracované rozhovory s členy hermetických hnutí nebo jejich představiteli.

Stěžejní část se zabývá konkrétními hermetickými hnutími, jejich historií, naukou, strukturou a sebezprezentací na veřejnosti.

Klíčová slova:

hermetismus, svobodné zednářství, rosikrucianství, alchymie, magie, astrologie

Abstract

The intention of this diploma paper is to map hermetic movement, which acts on the present Czech scene. The diploma paper is focused on the movement, publisher dealing with hermetic literature and websites.

The work is concerned with the phenomenon of hermetism and watches the emergency and development in the World and especially in the Czech Republic. The first part is focusing on the present and also on the most productive period of the Czech hermetism which can be regarded as the period between two world wars. One part of the diploma paper is consisted of the interviews with members of the hermetic movement or with his representatives.

The main part deals with specific hermetic movements, their history, doctrine, structure and self-presentation in public.

Key words:

Hermetism, Freemasonry, Rosicrucianism, Alchemy, Magic, Astrology

Poděkování:

Chtěl bych na tomto místě poděkovat především vedoucímu své diplomové práce doc. ThDr. Ivanu Štampachovi, za ochotu, trpělivost a cenné rady při psaní této práce. Také, bych chtěl poděkovat členům a představitelům jednotlivých hnutí za ochotu a pomoc.

Obsah

ÚVOD	- 10 -
1. HERMETISMUS	- 11 -
1.1 VZNIK A PŮVOD HERMETISMU	- 14 -
1.2 MAGIE.....	- 21 -
1.3 ALCHYMIE.....	- 23 -
1.4 ASTROLOGIE.....	- 24 -
1.5 KABALA A TAROT.....	- 25 -
2. POČÁTKY HERMETISMU V ČESKÝCH ZEMÍCH	- 25 -
2.1 JIHOČESKÝ POČÁTEK	- 26 -
2.2 NOVODOBÝ ČESKÝ HERMETISMUS OD KONCE 19. STOLETÍ AŽ DO KONCE 2. SVĚTOVÉ VÁLKY	- 27 -
2.3 HERMETISMUS V POVÁLEČNÝCH LETECH AŽ DO SOUČASNOSTI	- 32 -
3. ROSIKRUCIÁNSTVÍ	- 34 -
3.1 A.M.O.R.C.	- 35 -
3.2 LECTORIUM ROSICRUCIANUM.....	- 37 -
4. SVOBODNÉ ZEDNÁŘSTVÍ.....	- 41 -
4.1 SVOBODNÉ ZEDNÁŘSTVÍ V ČECHÁCH	- 47 -
5. UNIVERZALIA SPOLEČNOST ČESKÝCH HERMETIKŮ	- 52 -
5.1 SOUČASNOST	- 54 -
5.2 PRAXE SPOLEČNOSTI UNIVERZALIA	- 55 -
5.3 STRUKTURA A ČLENSTVÍ.....	- 56 -
5.4 ZNAK SPOLEČNOSTI UNIVERZALIA.....	- 58 -
6. HOREV - KLUB.....	- 61 -
7. SPOLEČNOST IGNÁCE BORNA	- 63 -
8. MALÉ OPATSTVÍ THELÉMSKÉ.....	- 65 -
9. NAKLADATELSTVÍ A WEBOVÉ STRÁNKY.....	- 67 -
ZÁVĚR.....	- 69 -
BIBLIOGRAFIE	- 71 -

ÚVOD

Předkládaná diplomová práce analyzuje hermetická hnutí, která viditelně působí v České republice, s jejichž členy nebo představiteli jsem vedl osobní rozhovory. Dále věnuji pozornost nakladatelstvím, zabývajících se vydáváním hermetické literatury a některým webovým internetovým stránkám.

V Českém prostředí se fenoménu hermetismu věnuje jen malá část badatelů. Mezi práce, které se zabývají hermetismem (ne však primárně) patří například nejnovější publikace Doc. Štampacha, *Na nových stezkách ducha*.¹

Při studii problematiky používám historicko-analytickou metodu. Základním pramenným spisem je *Corpus Hermeticum*², o který se v práci opírám. Z pohledu religionistiky je hermetismus zajímavým tématem, který se vyvíjí a vyrůstá (především v období renesance) současně s křesťanskou tradicí.

V první části práce se zabývám pojmem hermetismus. Uvědomuji si, že tento pojem není jednoduché definovat. Dále se zde věnuji historii hermetismu, jeho podstatě a třem základním disciplínám (magii, alchymii a astrologii).

V další části se věnuji ústřednímu tématu práce, českému hermetismu. Jakým způsobem se do českých zemí dostal a jak se zde vyvíjel. Velkou část věnuji nejneproduktivnějšímu období českého hermetismu, době mezi dvěma světovými válkami. Většina práce je věnována jednotlivým hermetickým uskupením, které v České republice v současnosti působí. Charakterizuji jednotlivá hnutí na historickém pozadí. Další snahou je hnutí představit tak, jak fungovala v minulosti, ale také především v současné době. Menší prostor věnuji nakladatelstvím zabývajících se vydáváním hermetické literatury a webovým stránkám.

V závěrečné části práce se pokusím o analýzu současného stavu českého hermetismu.

¹ ŠTAMPACH, Ivan. *Na nových stezkách ducha*. Praha: Vyšehrad, 2010. 261 str. ISBN 78-80-7429-060-2.

² *Corpus Hermeticum*. Přeložil Radek Chlup. Praha: Hermann a synové, 2007. 439 str. ISBN 978-80-87054-09-3.

1. HERMETISMUS

Hermetismus či západní esoterismus, není jednoduché definovat. Lze ho považovat za náboženský fenomén? Odpovědi na tyto otázky se často liší jak v primární literatuře, tak v literatuře odborné. Nejdříve bych rád poukázal na to, jak tento fenomén chápou odborníci, především religionisté. Hermetismus je religionistickou obcí stále ještě do značné míry přehlížen, přesto že se od počátku 20. století hlásí opět o slovo. Religionisté věnují pozornost především velkým náboženstvím. Důležité ve smyslu metodiky je vyřešení otázky pramenů. Za pramennou literaturu lze považovat *Corpus Hermeticum* a také *Smaragdovou desku*. Dále texty pozdějšího data v podobě různých grimoárů, alchymistických traktátů.

Ve světě se hermetismu věnují především dvě pracoviště. Za průkopníka akademického zkoumání hermetismu je považován francouzský autor Antoine Faivre (*1934), který působil na pařížské Sorbonně, kde se zasadil o zahájení akademického studia hermetických disciplín pod možným alternativním označením „západní esoterismus“ na tamní *École Pratique des Hautes Études*.³ Pokračovatelem v bádání v západních esoterních disciplínách je Arthur Versluis (*1959). Působí jako profesor na *College of Arts & Letters na Michigan State University*. Zaměřuje se na historickou kontinuitu hermetického hnutí.⁴

V Českém prostředí se hermetismem zabývají především Zdeněk Kratochvíl (*1952), který vede katedru filosofie a dějin přírodních věd na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, Ivan Odilo Štampach (*1946), působící na Katedře religionistiky na Univerzitě Pardubice a Radek Chlup (*1972), působící na Ústavu filosofie a religionistiky FF UK v Praze. Dále se hermetismu věnuje psycholog Milan Nakonečný (*1932), který dříve vyučoval na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Nakonečný není religionista a sám nevznáší nárok na vědecký charakter svých děl. Hlavní

³ Štampach, I.: *Na nových stezkách ducha*, str. 119.

⁴ Tamtéž, str. 120.

problematikou jeho publikací jsou fakta, která nejsou vždy ověřitelná. Autor prováděl výzkum především v archivech a z osobních rozhovorů s hermetiky. Některá fakta nejsou doložena vůbec. Přesto spisy Nakonečného nelze přehlížet ani vynechat. Poslední kategorií jsou perennialisté, kteří se věnují religionistickým tématům. Patří mezi ně například Titus Burckhardt (1908-1984).⁵

Jak lze hermetismus definovat? Religionisté na tento fenomén nahlízejí podobně.

Ivan Štampach k tomu podotýká: „Hermetismus lze v širších souvislostech charakterizovat jako esoterismus, jímž rozumíme skrytý, utajený, k němuž vede cesta přes zasvěcení, změnu mysli a života. Jeho jazykem jsou zejména symboly a obrazy.“⁶ Dále k tomu dodává: „Hermetismus se představuje jako alternativa ke křesťanství, ale i jako jeho doplnění nebo jako nalezení jeho hlubších kořenů a jako alternativní způsob jeho prožívání.“⁷

Christopher Partridge mluví o hermetismu jako o něčem co, „(n)avozuje představu něčeho tajného ze zapovězených oblastí poznání. Je také pokládán za západní jev s kořeny v řecko-římské kultuře a židovsko-křesťanském náboženství.“⁸

Zdeněk Vojtíšek ve své encyklopedii charakterizuje hermetismus takto: „Hermetismem nazýváme soubor tajného poznání, které odvozuje svůj původ od tajemné, snad až božské postavy Herma Trismegista. Z těchto antických nauk se rozrostl mohutný strom západního esoterismu. Jeho tři hlavní kořeny astrologie, alchymie a magie se časem začaly chápat jako samostatné disciplíny a pojem hermetismus zůstal vyhrazen vyšší magii, teoretickému a experimentálnímu bádání, odlišnému od nižší lidové magie, nazývané také

⁵ Jeho významným dílem na poli alchymie je *Alchymie: Tradiční věda o kosmu a duši*. Praha: Malvern, 2003. 141 str. ISBN 80-86702-00-6.

⁶ ŠTAMPACH, Ivan. Hermetismus. *Dingir : Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2004, č. 3, str. 85. ISSN 1212-1371.

⁷ Tamtéž, str. 85.

⁸ Partridge, Ch.: *Encyklopedie nových náboženských hnutí: Nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita*, str. 304.

čarodějnictví.“⁹

Podstatné je zmínit, že pojem okultismus (z latinského *occultus*, ve významu skrytý) není totožný s pojmem esoterismus (z řeckého *esoterikos* ve významu „stahující se k vnitřnímu“, „týkající se vnitřního“), a tedy ani s hermetismem. Přestože zahrnuje mnoho okultních umění a věd, vylučuje zároveň jiné. Pro příznivce hermetických věd a vědce má termín podobné vymezení. Navozuje představu něčeho tajného ze zapovězených oblastí poznání. Je také pokládán za západní jev s kořeny v řecko-římské kultuře a židovsko-křesťanském náboženství. Vědec v nich nespatřuje ucelený soubor, ale oddělené části s příbuznými obecnými tematickými základy, které lze popisovat, analyzovat a umístit do vzájemně propojených strukturálních a historických vztahů. Přístup esoteriků je spíše normativní než deskriptivní.¹⁰

Jak vlastně hermetismus vznikl? Jak se vyvíjí? Co zahrnuje? Jaké má poslání? Na tyto otázky není snadné nalézt odpověď.

⁹ Vojtíšek, Z.: *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*, str. 157.

¹⁰ Partridge, Ch.: *Encyklopedie nových náboženských hnutí: Nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita*, str. 304.

1.1 VZNIK A PŮVOD HERMETISMU

Ve 3. století byla sestavena sbírka dialogů, obsahující čtrnáct nebo osmnáct rozprav.¹¹ Název je odvozen od postavy Herma Trismegista, přezdívaného též Tříkrát mocný. Vzhledem k předpokládanému egyptskému původu¹² těchto řeckých textů může jít o egyptského boha Thovta. Tento soubor textů se nazývá *Corpus Hermeticum*. Spis je dokončen v období končící náboženské plurality v Římské říši (4. a 5. století).¹³ V této atmosféře vzniká optimální prostředí pro znovuoživení ideálů platónské tradice, která po dlouhou dobu zůstávala ve stínu Aristotela. Nástup platonismu je podpořen i vnějšími okolnostmi, prohloubením krize Byzantské říše až do dobytí Konstantinopole roku 1453 Turky. Řada byzantských vzdělanců prchá do Evropy a přináší s sebou množství platónských rukopisů.¹⁴ S platónovými texty zpřístupnil řeckou předlohu hermovského souboru byzantský učenec Geórgios Gemistos Pléthón (1355 – 1452). Na jeho podnět byla ve Florencii založena roku 1439¹⁵ *Cosimo Medici Akademii*, jakási obnova Platónské akademie. Hermovy spisy vydal italský platonik Marsilio Ficino (1433 – 1499). Důležité je si uvědomit, že myšlenky v těchto spisech se staly základem renesanční přírodní vědy.¹⁶ Hermetika ve své době oslovují nejednoho velkého renesančního myslitele. Jejich obdivovateli byli Pico della Mirandola, Giordano Bruno. Všichni tito autoři si byli jisti tím, že mají v rukou spisy staré jako filosofie sama. Hermés Trismegistos byl pro ně současníkem Mojžíšovým (Moses aegyptiacus), či dokonce jeho předchůdcem¹⁷, a proto byli přesvědčeni, že v něm našli zakladatele odvěké filosofie.¹⁸

¹¹ ŠTAMPACH, Ivan. Hermetismus. *Dingir: Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2004, č. 3, str. 84. ISSN 1212-1371.

¹² Což jak později uvidíme je značně problematické

¹³ Tamtéž, str. 84.

¹⁴ *Corpus Hermeticum*, přeložil Radek Chlup, str. 11.

¹⁵ Prameny se v letopočtu liší, někdy je uváděl letopočet 1459.

¹⁶ ŠTAMPACH, Ivan. Hermetismus. *Dingir: Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2004, č. 3, str. 85. ISSN 1212-1371.

¹⁷ V této ožehavé otázce panoval mezi renesančními učiteli spor. Ficino chápal Herma jako Mojžíšova žáka. Angelus Vergicius tvrdil, že Hermés musel žít ještě před Faraónem a je tedy také před Mojžíšem.

¹⁸ *Corpus Hermeticum*, přeložil Radek Chlup, str. 13-14.

V humanismu je za reprezentanta hermetismu pokládán učenec Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim (1486-1535).¹⁹ I u něj se otevírá naléhavá otázka vztahu renesančního hermetismu včetně často zmiňované magie a v renesanci zahájené cesty moderní, matematizované, redukcionistické a mechanistické přírodní vědy.²⁰ Mezi další významné osobnosti humanismu lze zařadit Philippa Aureola Theophrasta Bombasta von Hohenheim (1493-1541), známý spíše jako Paracelsus, který byl především alchymista a lékař.²¹

Radikální zlom přichází v 17. století, hermetické nadšení polevuje a do popředí se namísto něj dostává novověká věda doprovázena karteziánsko - filosofickým obratem.²² K oživení dochází až v 19. století. O oživení se postaral francouzský theoretik magie Eliphas Lévi (vlastním jménem Alphonse Louis Constant, 1810-1875); jeho dílo *Dogma a rituál vysoké magie* se stalo klasickým dílem novodobé mentální i ceremoniální magie. Eliphas Lévi byl studentem theologie, kterou ovšem nedokončil, magii však představoval v souladu s křesťanskou vírou. Další významnou autoritou byl žák Eliphase Léviho, Papus, (vlastním jménem Gérard Encausse, 1865-1916) s významným dílem *Základy praktické magie*, a další Léviho žák Stanislas de Guaita (1861-1897), autor nedokončené trilogie *Had Genese*.

Podstatný je vznik hermetismu. Radek Chlup k tomu říká: „Ve své většině se hermetika tváří ahistoricky, a pokud o okolnostech svého vzniku vůbec hovoří, stylizují se jako záznamy egyptských rozprav, jež proběhly v hluboké, blíže neurčené minulosti. Jedinou spolehlivou reálií, která je většině spisů společná, představuje sama postava jejich mythického autora Herma Trismegista, což je řecké označení pro boha, jehož Egypťané nazývali Thoth (též Thovt, Thot, Tat). Přídomek *Tříkrát Největší* byl k jménu připojen, aby se odlišil od řeckého Herma.“²³ Nejnápadnější nábožensko-kulturní oblastí, jejíž stopy jsou v hermetismu jasně patrné, je Egypt. Egyptská mudroslovná literatura je

¹⁹ Mezi jeho nejvýznamnější díla patří *De occulta philosophia*, složená z pěti svazků.

²⁰ Štampach, I.: *Na nových stezkách ducha*, str. 123.

²¹ Tamtéž, str. 124.

²² *Corpus Hermeticum*, přeložil Radek Chlup, str. 14.

²³ Tamtéž, str. 17.

zdrojem mudrosloví biblického a řadu paralel, které byly objeveny v biblických knihách, lze proto stejně tak dobře objevit i v Egyptě.²⁴

Jedním z prvních, kdo psal o hermetikách, byl významný myslitel 4. století po Kristu, Lactantius (asi 260-317), který znal velké množství hermetik. Lactantius není na pochybách o pravdivosti Hermova učení a vidí v něm potvrzení křesťanských dogmat.²⁵ Z dalších křesťanských myslitelů, kteří o Hermovy píší, je Aurelius Augustinus (354-430). Také on nepochybuje o hloubce Hermových slov, ale hodnotí je mnohem kritičtěji než Lactantius. Podle něj jde o pohanského proroka, kterému chybí zjevení Boží.²⁶

Mezi nejvýznamnější myslitele, kteří pátrali po původu hermetik (resp. hermetismu), byl ve 20. století Richard August Reitzenstein (1861-1931), německý filolog a odborník na hermetismus a gnosticismus. Ten spatřuje v hermetických spisech pozoruhodný dokument helénistického náboženského prostředí, z něhož v jeho očích křesťanství vyrůstalo. Reitzenstein vidí v hermetismu jakýsi náboženský synkretismus, původně egyptský, který do sebe absorbuje cizí prvky, převážně řecké, židovské, ale také íránské. Reitzenstein poukazuje na egyptský původ hermetik, není ovšem schopen tuto hypotézu doložit, proto v pozdějších pracích od této teorie ustupuje a hledá původ v Íránu. Mezi badateli není však tato hypotéza přijata.²⁷ Reitzenstein však přináší do bádání o hermetismu nový přístup, který bývá označován jako „orientalistický“. Podle tohoto přístupu je hermetismus výtvozem lidového náboženství helénistického Orientu, jehož vazby na řecký svět jsou pouze povrchní.²⁸ Reitzenstein ovšem naprosto ignoruje jakoukoliv souvislost s řeckou filosofií.

Dalším významným badatelem byl Wilhelm Kroll (1869-1939). Kroll je vyznavačem druhého moderního přístupu v bádání o původu hermetismu.

²⁴ Tamtéž, str. 39-40.

²⁵ Tamtéž, str. 23-24.

²⁶ Tamtéž, str. 25.

²⁷ Tamtéž, str. 31.

²⁸ Tamtéž, str. 32.

Hermetismus podle něj navazuje na tradiční řecké myšlení. Vidí hermetismus jako filosofický směr, který vyrůstá na synkretismu.²⁹

Doposud nejrozsáhlejší práci týkající se hermetismu sepsal francouzský filolog André-Jean Festugier (1898-1982), *Zjevení Herma Trismegista*. Podle něj hermetismus nepřestavuje nic nového, nýbrž je úpadkovým projevem krize řeckého racionalismu.³⁰

Poválečné bádání ukazuje, že hermetismus je ovlivněn egyptskou a židovskou tradicí. Je ovšem pochybné, zda lze pochopit hermetismus pouze na jejich základech.³¹

Otázkou zůstává, jak si máme hermetismus z historicko-sociologického hlediska představovat. Jedná se o organizované náboženské hnutí, jehož členové by se sdružovali v náboženských komunitách s vlastním kultem a pro něž by naše spisy hrály roli posvátných textů? K tomu se vyjadřuje Festugiere skepticky. 1) Hermetická literatura je příliš rozmanitá, než aby mohla být plodem jednotného společenství. 2) Hermetické spisy sice často mají charakter kázání a zjevení a kladou silný důraz na zbožnost, to vše jsou ale obecné helénistické rysy a nelze z nich vyvozovat žádné zvláštní závěry. 3) V hermetikách nejsou stopy po jakýchkoli rituálech či náboženských úkonech.³² Tato představa není ovšem moderními odborníky přijímána. Hermetismus usiluje o maximální spiritualizaci a univerzalizaci zbožnosti, a v tomto smyslu se snaží překonat běžná náboženství postavená na tradičních kultech. To však neznamena, že by hermetismus neměl žádné reálné sociální a praktické zakotvení.³³ Festugiere chápe hermetismus jako vedlejší produkt řecké filosofie, která se jeví eklekticky, tj. spojuje v sobě různé filosoficko-náboženské koncepce, s nimiž bylo možno se počátkem našeho letopočtu v řecko-římském myšlení setkat. V té době také vznikají dva postoje, postoj optimistický a pesimistický. Optimističtí autoři spatřují Boha ke světu imanentního, ke

²⁹ Tamtéž, str. 37.

³⁰ Tamtéž, str. 34.

³¹ Tamtéž, str. 62.

³² Tamtéž, str. 42.

³³ Tamtéž, str. 42.

kterému lze dospět. Naproti tomu pesimističtí autoři vidí Boha jako transcendentního, který ke světu nemá žádný vztah, a proto je nemožné ho ve světě zahlédnout.³⁴

Druhou zásadní otázkou je, co je podstatou hermetismu. Jedná se o filosofický směr? Náboženství? Které směry a filosofie hermetismus ovlivnili?

První traktát *Poimandres*, který je součástí spisu *Corpus Hermeticum*, bývá často spojován s gnózí. *Poimandres* je mnohdy chápán jako doklad předkřesťanské gnóse, která se později vyvinula v klasické gnostické systémy. Podobností mezi hermetismem a gnózí je celá řada: mýtus o Prvním člověku, představa spásy prostřednictvím poznání původního lidského božství.³⁵ Avšak mezi gnózí a hermetismem jsou zásadní rozdíly. Jak uvádí Jens Holzhausen (1962) ve své knize *Der Mythos vom Menschen*: „V gnósi podléhá svět nižším tvůrčím silám, jež stojí v protikladu k prvotnímu Tvůrci, a člověk se z moci těchto sil není s to vymanit sám, nýbrž potřebuje pomoc seslanou z vyššího světa.“³⁶ K tomu Radek Chlup dodává: „V Poimandrovi naopak protiklad mezi nižším a vyšším Tvůrcem neexistuje a i Správci jsou přes své negativní působení líčení v zásadě v pozitivním světle. Holzhausenovu názoru je třeba dát v mnohém za pravdu: Poimandrés vskutku postrádá některé základní gnostické motivy a lze v něm vysledovat zřetelný pohyb směrem k řecké filosofii. Gnóse je naopak od řecké filosofie mnohem dále. Zdá se mi věrohodnější chápat gnósi a Poimandra jako dva proudy helénistické interpretace judaismu, které jsou samostatné a směřují odlišným směrem, byť jsou zároveň v jakémsi kontaktu.“³⁷

Hermetismus je v dnešní době interpretován ve dvou pojetích: hermetismus filosofický a hermetismus technický. Ve filosofickém hermetismu se diskuze nese spíše v rovině theorie. Nejčastěji obsahuje motivy astrologické. Ve filosofických hermetikách jde o dosažení spásy lidské duše a především o

³⁴ Tamtéž, str. 102.

³⁵ Tamtéž, str. 38.

³⁶ Tamtéž, str. 38.

³⁷ Tamtéž, str. 38.

poznání Boha. Technická hermetika mají za cíl světské zájmy jako např. sláva, bohatství atd. Takto odlišné přístupy nemohly být vlastní téže skupině lidí, a je proto zřejmé, že oba typy spisů jsou na sobě nezávislé.³⁸ Přesto by bylo ukvapené hranice mezi filosofickým a technickým hermetismem úplně stírat. Je ovšem nepochybné, že autoři *Corpus Hermeticum*, přicházeli do styku s praktikami, na jejichž základech později vznikla alchymie, či s magií. Společné u obou typů jsou pouze prostředky, cíl je u obou naprosto odlišný. Moderní badatelé takovéto striktní rozdělení filosofického a technického hermetismu odmítají. Většina z nich sice nepochybuje o tom, že autoři *Corpus Hermeticum* nemají s alchymistickými či magickými hermetiky mnoho společného, neznámá to však podle nich, že by nemohla existovat jiná, prostřední vrstva hermetismu, v níž by se v mnohem větší míře mísily prvky obou žánrů.³⁹

Většina badatelů se shoduje, že v hermetismu hraje důležitou roli představa mikrokosmu a makrokosmu. V tomto směru se jedná o hlavní tezi *Smaragdové desky*: „Jest pravdivé, jest jisté, jest skutečné, že to, co jest dole, jest jako to, co jest nahoře, a to co jest nahoře, jest jako to, co jest dole (...)“ Druhým předpokladem je existence duchovní podstaty světa, z níž všechno vychází, a jež je společným základem všeho.⁴⁰ Cílem člověka je získat vyšší formu bytí a vědomí a nakonec se navrátit do původní jednoty, kde nebude žádných protikladů. Zdeněk Vojtíšek k tomu podotýká: „Hermetismus není jen pohled na svět, ale především životní způsob – praktická metoda, jak dosáhnout jednoty člověka a kosmu.“⁴¹ Velmi podobně tento problém charakterizuje Titus Burckhardt: „Hermetické chápání světa vychází ze skutečnosti, že vesmír – makrokosmos – a člověk – mikrokosmos – si navzájem zrcadlově odpovídají. Co je v jednom, musí být nějakým způsobem obsaženo i ve druhém. Mezi všemi živými bytostmi na tomto světě je člověk nejdokonalejším nositelem veškerého, původně božského ducha. V této souvislosti ho lze považovat za

³⁸ Tamtéž, str. 46.

³⁹ Tamtéž, str. 48-49

⁴⁰ Vojtíšek, Z.: *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*, str. 157.

⁴¹ Tamtéž, str. 158.

zrcadlový odraz či souhrnný obraz celého vesmíru. Tradovaná nauka o vzájemné shodě vesmíru a lidské bytosti má tedy za základ vědu o jediném a vše zahrnujícím duchu.“⁴² Je důležité si uvědomit, že podstatnou roli zde hraje zbožnost. Zbožnost lze v rámci hermetismu dělit na kosmickou a gnostickou. Kosmická zbožnost směřuje zevnitř ven a snaží se svět prezentovat jako plnost božství, do níž je každý z nás zasazen, gnostická zbožnost se ubírá opačným směrem. Jejím cílem je nás světu odcizit, obrátit nás zvenčí dovnitř a přivést nás k rozpomenutí na naše původní božství, jemuž jsme se po zrození v těle zpronevěřili.⁴³

Paradox, který lze v hermetikách objevit, se týká postavení Boha k našemu světu. Na jedné straně je svět chápán jako výron Boží aktivity. Bůh se ve světě zjevuje a dává ho lidem poznat prostřednictvím sebe sama. Na druhé straně existuje i jakási pochmurná vize světa, kde je svět vnímán jako smrtelný a nedokonalý, člověk je vyzýván k jeho překonání a k návratu k Bohu.⁴⁴ Jean-Pierre Mahé upozorňuje, že: „Protikladné výpovědi jsou sice nemístné ve filosofii, na rovině myticko-náboženské literatury však mohou mít dobré opodstatnění. Namísto jsou zejména v případech, kdy mají postihnout Boží velikost, která se vymyká rozumovým kategoriím, a Bůh tak může být popisován jako transcendentní a imanentní zároveň. Mahé byl přesvědčen, že hermetismu je původně vlastní pouze kosmický přístup, zatímco opačný, temnější pohled proniká do našich spisů až v průběhu druhého století pod vlivem gnostických systémů.“⁴⁵

Hermetismus je neuchopitelný z perspektivy filosofické, ani z pozice jakékoli náboženské nauky, přesto tyto prvky vzájemně chaoticky kombinuje.⁴⁶

Ještě jedna poznámka týkající se Kosmu. Z platónského hlediska je

⁴² Burckhardt, T.: *Alchymie: Tradiční věda o kosmu a duši*, str. 22-23.

⁴³ *Corpus Hermeticum*, přeložil Radek Chlup, str. 118.

⁴⁴ Např. Poimandres ve kterém v souladu s gnostickými koncepcemi charakterizuje pozemský život jako oblast temnoty a smrti, do níž je člověk ponořen a díky níž zapomíná na své původní božství.

⁴⁵ *Corpus Hermeticum*, přeložil Radek Chlup, str. 103-104.

⁴⁶ Tamtéž, str. 75.

Kosmos krásným božím obrazem a dokonale fungujícím celkem, přesto však přítomnost v něm skýtá naší duši mnohá nebezpečí. Krása světa je povznášející, pokud ji nahlížíme z hlediska celku, ale může být klamná, pokud se k ní vztahujeme pouze z hlediska části. Nazření Kosmu jako krásného celku neslouží k tomu, abychom se mohli ve světě lépe zabydlet, ale naopak, abychom se osvobodili od partikulárních tělesných tlaků. Uspořádání Kosmu nám má připomenout pravý inteligibilní řád, který je vůči Kosmu transcendentní.⁴⁷

V hermetismus nacházejí oporu především tři disciplíny magie, alchymie a astrologie. K těmto disciplínám jsou v období renesančního humanismu přiřazovány další dvě, kabala (především křesťanská kabala) a tarot.

1.2 MAGIE

Pod pojmem magie se většinou rozumějí praktiky, jimiž mají být ovládány nadpřirozené síly.⁴⁸ Slovo magie etymologicky pochází od kněží Zoroastrova kultu, kteří byli nazýváni mágy (magh), kterým byla přisuzována nadpřirozená moc. Samotné slovo „magh“ lze přeložit jako „moc“.⁴⁹ Ivan Štampach charakterizuje magii: „cílem je poznání duchovní rozvoj člověka.“⁵⁰ Jak dále píše, to lze považovat za *magii spekulativní*. *Magie zvědná* se snaží dobrat poznatků o věcech jinak nedostupných jinými cestami, než je běžné smyslové vnímání a myšlení. Druhou větví je *magie operativní*, ve které jde o změnu a působení na živou i neživou přírodu, tato změna je vyvolána v souladu s vůlí operátora a je jí dosaženo pomocí imaginace. To lze systematizovat jako *magii mentální*. Pokud se vše odehrává pouze v nitru magika a jako pomoc poslouží ritualizované úkony, symboly pomáhající navodit či podporující vnitřní úkony,

⁴⁷ Tamtéž, str. 127.

⁴⁸ Vojtíšek, Z.: *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*, str. 165.

⁴⁹ Nakonečný, M.: *Magie v teorii, historii a praxi*, str. 9.

⁵⁰ Štampach I.: *Na nových stezkách ducha*, str. 125.

půjde o *magii ceremoniální*.⁵¹

Dobrou definici magie podal kabalista C. Zu Leiningen : „Magií rozumíme současné působení smyslových jevů prostřednictvím nadpřirozené síly a mágy nebo čaroděje nazýváme ty, kdož ovládají tyto síly skrze sílu vůle a prostřednictvím svých poznatků o přírodních zákonech nadsmyslového světa.“⁵²

Rád bych ještě poukázal na to, jak charakterizuje magii významný hermetik Agrippa z Nettesheimu : „Magie vládnoucí mnoha silami a skrývající v sobě nejvyšší tajemství, obsahuje v sobě věci nejskrytější, podstatu, moc, jakost, hmotu a sílu veškeré přírody, poučuje nás, jak se mezi sebou věci liší a v čem se shodují.“⁵³

Magie byla vždy pěstována individuálně nebo ve velmi malých skupinkách. Ve 20. století je magie pěstována v magických kroužcích a magických řádech (např. Golden Dawn, u nás například Universalia⁵⁴ atd.). Na její popularitu lze usuzovat i přesto, že individuální praktikování je religionisticky těžko podchytitelné a informace o tajných uskupeních nelze pokládat za spolehlivé, např. z hojnosti vydávané magické literatury.⁵⁵ Magie je součástí řady esoterických směrů a škol a je od esoterismu prakticky neoddelitelná. Magie je často dělena na magii vyšší (např. hermetismus) a nižší (především čarodějnictví)⁵⁶, takové dělení je ovšem trochu zavádějící.

⁵¹ Tamtéž, str. 125.

⁵² Nakonečný, M.: *Magie v teorii, historii a praxi*, str. 8.

⁵³ Agrippa, H.C.: *Okultní filosofie*, str. 521.

⁵⁴ Universalia není striktně magický spolek, ale magie je zde vedle jiných hermetických disciplín pěstována.

⁵⁵ Štampach, I.: *Na nových stezkách ducha*, str. 141.

⁵⁶ Vojtíšek, Z.: *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*, str. 165.

1.3 ALCHYMIE

Alchymie bývá často vnímána jako přeměna neušlechtilého kovu na kov ušlechtilý, tedy na rovině čistě materiální. Tento výklad není ovšem původní. Alchymie je v první řadě nábožensko-filosofická disciplína spíše s duchovními než pouze materiálními cíli.⁵⁷ Za pramenou literaturu alchymie lze považovat *alchymistické traktáty*, mezi které lze zařadit jeden vůbec nejvýznamnější,⁵⁸ *Smaragdovou desku*. Které, jak je uvedeno výše je obsahuje základní alchymistickou tezi (To co jest, nahoře...). Nutno podotknout, že veškeré alchymistické texty jsou psány nesrozumitelným jazykem, je to proto, aby v nich mohli číst pouze osoby zasvěcené.

Alchymie je tedy spíše jakýsi vnitřní proces, jehož cílem je duševní zrání, proměna či zrození umělce. Alchymie je nazývána jako „královské umění“ (ars regia), nabízí v podobenství o proměně neušlechtilých kovů v kovy ušlechtilé, tedy stříbro a zlato, mnohoznačný obraz takového vnitřního procesu.⁵⁹ Jak bylo řečeno, tuto přeměnu lze interpretovat dvěma možnými výklady. První výklad se opírá přeměnu neušlechtilého kovu v kov vzácný, tedy čistě na materiální úrovni. Druhý výklad, který profesor Nakonečný chápe jako prvotní, je vnitřní transmutace člověka, tedy vyšší duchovní vývoj. Nakonečný shrnuje celý proces jako duchovní transmutaci, která je v podstatě osvobozením se od neautentického bytí, jde o návrat k autentickému bytí, a je tedy v tomto smyslu procesem reintegrace. Lze říci, že transmutace je symbolickou smrtí a symbolickým vzkříšením.⁶⁰

Je nutné si také uvědomit, že by alchymie neměla být vnímána jako jakási předchůdkyně moderní chemie. Přeměny prvků nelze podle dnešních poznatků dosáhnout procedurami popsaných v alchymistických spisech. To ovšem neznamená, že jsou veškeré poznatky alchymie omylem či snad dokonce

⁵⁷ Tamtéž, str. 164.

⁵⁸ Nejen pro alchymii, ale nýbrž pro celý hermetismus.

⁵⁹ Burckhardt, T.: *Alchymie : Tradiční věda o kosmu a duši*, str. 16.

⁶⁰ Nakonečný, M.: *Smaragdová deska*, str. 84.

podvodem.⁶¹

Psychologickému výkladu alchymie se věnoval hlubinný psycholog Carl Gustav Jung (1875-1961).⁶² Pokládá popisy experimentů s přírodními látkami za výsledek aktivní imaginace. Transmutace se týká samotného adepta. Alchymické symboly znázorňují a podněcují proces individuace, postupnou integraci v bytostném Já a mohou pomáhat v terapeutickém procesu.⁶³

1.4 ASTROLOGIE

Tato hermetická disciplína se zabývá interpretací vztahů mezi jednotlivcem a konstelacemi viditelných útvarů oblohy. V astrologii se na základě konstelací odhaduje průběh dějů, jako jsou např. lidské osudy. Dnes se spíše hledá spojení mezi konstelacemi a psychikou.⁶⁴ Astrologické konstelace lze meditativně zpracovat jako obrazy konstelací psychických sil v nitru. Rytmy přírody a lidského nitra si odpovídají. Obraz nitra zvnějšněný na obloze pomáhá pochopit přicházející podněty a výzvy a aktivně se k nim postavit.⁶⁵ Často se připomíná, že to co nám ukazují hvězdy, není osudové. Jedná se spíše o výzvy, ke kterým má jednotlivec zaujmout postoj. I v astrologii je patrné poučení o mikrokosmu a makrokosmu.⁶⁶ Dnes je ovšem astrologie značně zprofanována a především komerčně využívána jako zdroj příjmů. V každých novinách, televizi nebo časopisu najdeme pochybné horoskopy, které se hlásí k astrologii. Tyto horoskopy nemají však nic společného s původní astrologií jakožto hermetickou disciplínou.

⁶¹ ŠTAMPACH, Ivan. Hermetismus. *Dingir : Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2004, č. 3, str. 85. ISSN 1212-1371.

⁶² Především dílo *Výbor z díla, svazek VI., Představy spásy v alchymii*. Nakladatelství Tomáše Janečka: Brno, 2006. 371 str. ISBN 80-85880-11-3.

⁶³ Štampach I.: *Na nových stezkách ducha*, str. 129.

⁶⁴ ŠTAMPACH, Ivan. Hermetismus. *Dingir: Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2004, č. 3, str. 85. ISSN 1212-1371.

⁶⁵ Štampach I.: *Na nových stezkách ducha*, str. 129.

⁶⁶ Tamtéž, str. 129.

1.5 KABALA A TAROT

Kabala neboli židovská mystika vychází ze dvou spisů, *Kniha stvoření* a *Kniha záře*. V 16. století se rozvíjí Kabala křesťanská. Za průkopníka je považován Giovanni Pico de la Mirandola, díky kterému je Kabala zapojena do hermetických nauk. Z božského prázkladu emanují hierarchicky uspořádané duchovní sféry. Emanace sestupují postupně čtyřmi světy až k pozemské skutečnosti. S tím bylo propojeno jiné schéma, kabalistický strom sestávající z deseti *sefir* uspořádaných do tří sloupů.⁶⁷

Tarot je soubor 78 karet (22 se nazývá velké arkány). Historický původ není do dnešních dnů zcela jasný. V hermetismu se tarot používá především k vykládání. Dnes vzniká velké množství různých variant, např. keltské vykládací karty, cikánské atd. Tyto karty mají s původním tarotem společného jen velmi málo. Mezi tradiční tarot je považován např. tarotový systém významného anglického mága Aleistra Crowleyho, který je spojován s magickým řádem *Hermetic Order of the Golden Dawn*.⁶⁸

⁶⁷ Tamtéž, str. 130.

⁶⁸ Tamtéž, str. 131.

2. POČÁTKY HERMETISMU V ZEMÍCH ČESKÝCH

Podobně jako v celé Evropě, i u nás nastává počátkem 20. století duchovní krize. Ta je zapříčiněna nástupem industrializace a vzestupem přírodních věd a průmyslu. Člověk se na jednu stranu osvobozuje z bíd materiální, ale na druhou stranu je zasažen bídou duchovní. V této rozumářské a pokrokové době opět vyrůstá odvěká touha člověka po poznání a duchovním životě vůbec. V Evropě se opět rozvíjí nová vlna hermetismu a to především v Anglii, Francii a Německu. V cizině se rozvíjejí různá rosikrucianská, martinistická, spiritistická a theosofická hnutí a nespočet magických řádů. U nás není situace jiná, naopak český hermetismus, jak uvidíme dále, má v Čechách silnou základnu a působí zde celá řada významných osobností.

2.1 JIHOČESKÝ POČÁTEK

Novodobý český hermetismus vzniká na konci 19. století. Vzkříšený hermetismus přináší do Čech šlechtic, baron Adolf Franz Leonhardi (1856-1908) ze Stráže nad Nežárkou, který podle některých pramenů byl uveden samotným Papem do třetího stupně martinistického řádu.⁶⁹ Baron Leonhardi po návratu z Francie založil v Českých Budějovicích roku 1891 nejprve kroužek a pak roku 1895 martinistickou lóži *U Modré hvězdy*⁷⁰. Ústředí bylo později přestěhováno do Prahy, kde se do jejího čela dostává Karel P. Dráždák. Založením této martinistické lóže lze klást organizované počátky novodobého českého hermetismu, jak se k tomu vyjadřuje Milan Nakonečný. Ve stejném roce však vzniká, opět na popud barona Leonhardiho, Theosofická lóže⁷¹ v Praze.⁷² Za

⁶⁹ Nakonečný, M.: *Novodobý český hermetismus*, str. 53.

⁷⁰ Jezdíval sem např. český spisovatel Julius Zeyer (1841-1901).

⁷¹ Členem této lóže byl významný spisovatel a hermetik, který podobně jako baron Leonhardi byl členem celé řady evropských hermetických spolků, Gustav Meyrink (1868-1932).

⁷² KALAC, Petr. Počátky českého hermetismu. *Dingir: Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2004, č. 3, str. 94. ISSN 1212-1371.

počátky novodobého českého hermetismu lze tedy považovat založení obou lóží. V té době existovala zcela nepochybně celá řada lidí zabývajících se hermetismem, ale až do této doby nebyli organizováni a o těchto lidech nejsou žádné podrobnější informace. Na počátku dvacátého století byl hermetismus v Čechách pěstován po vzoru francouzského martinismu. Měl tři centra v Českých Budějovicích (pod vedením Jana Řebíka), v Praze (Karel Drážďák) a v Přerově (Otakar Griese).⁷³

2.2 NOVODOBÝ ČESKÝ HERMETISMUS OD KONCE 19. STOLETÍ AŽ DO KONCE 2. SVĚTOVÉ VÁLKY

Největší úpadek zaznamenává český novodobý hermetismus během dvou světových válek, avšak období mezi těmito válkami je považována za nejplodnější období. Působí zde řada významných osobností a je zakládána celá řada spolků, z nichž některé působí až dodnes.

Z velikánů českého hermetismu musíme vyzdvihnout především tři nejvýznamnější osoby novodobého hermetismu. Jednou z těchto osob je bezpochyby Petr Kohout alias Pierre de Lasenic (1900-1944). Lasenic byl považován za velkého znalce Starého Egypta. Zabýval se především magií a spagyrií. Měl kontakty po celé Evropě a setkával se ve světě s významnými hermetiky. Také byl členem několika evropských organizací a spolků, např. *New Eulis* a *Société égyptienne secrète*.⁷⁴ V Čechách byl členem martinistické lóže *Simeon* v Praze. Lasenic založil také v Paříži lóži *Universalialia*, pobočku české *Universalialia*, ve které byl členem, ale v roce 1937 ji opustil pro neshody s dr. Keferem. Neshody spočívaly v poslání této společnosti. Lasenic také chtěl, aby společnost byla více uzavřenější, Kefer byl opačného názoru. Roku 1938 zakládá *Horev-klub* (viz níže) a martinistickou lóži *Paragava*.⁷⁵ Časopisem, který

⁷³ Nakonečný, M.: *Novodobý český hermetismus*, str. 58.

⁷⁴ KALÁČ, Petr. Počátky českého hermetismu. *Dingi : Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2004, č. 3, str. 96. ISSN 1212-1371.

⁷⁵ Nakonečný, M.: *Novodobý český hermetismus*, str. 212.

vydává *Horev-klub*, je periodikum *Horev*. Lasenic přispívá do většiny časopisů, které v Čechách vycházejí (*Logos*, *Herold*, *Medium*). Lasenic byl i velmi plodný autor, který napsal celou řadu knih věnovaných hermetismu: *Sexuální magie* (1933), *Alchymie a její theorie a praxe* (1936), *Hermés Trismegistos a jeho zasvěcení* (1936). Poslední spis je často považován za klenot toho, co bylo v Čechách na téma hermetismu napsáno. Lasenic zde podal dogmatické základy hermetismu rosikruciánské orientace (tedy syntézy staroegyptského klasického hermetismu a křesťanství).⁷⁶ Dalším dílem byl *Tarot – klíč k iniciaci* (1938).

Další významnou osobností v novodobých dějinách českého hermetismu byl vídeňský Čech František Kabelák (1902-1969). Kabelák je znám především jako kabalista, theurg a magik, patřil mezi největší znalce praktické evokativní magie a také byl velmi zkušený evokatér, který evokoval pradávna božstva, spojená s kulty a reprezentovaná určitými génii. Doménou Kabelákovy činnosti byla kabala a kabalistická magie, užívaná ke zvědným účelům. Jako Lasenic byl také členem společnosti *Universalía* a redaktor časopisu *Medium*, který na počátku okupace převzal a přeměnil ho na skutečné okultistické revue. Podílel se na Hermetickém semináři revue *Logos*, kde byly tři roky uveřejňovány kurzy magie, astrologie a alchymie. Často přednášel pro společnost *Universalía* a vybudoval pro ni velkou alchymistickou laboratoř. Mezi jeho nejvýznamnější díla patří: *Kabalistické zasvěcení* (1940), které je označováno za jeho stěžejní dílo, *Magia Nigrae* (1940), *Magie I.: Satanismus, démonie, sexualita* (1940), *Magia divina* (1940). Cílem magie je mu poznávání nejvyšší kosmogonické ideje. Magie je mu tedy především metodou transcendentního poznání.⁷⁷ Další jeho díla jsou *Magia innaturalis* (1940) a *Tajemství velikého šému: Magické charaktery zvířetníků* (1998).⁷⁸

Třetí významnou osobností byl PhDr. Jan Kefer (1906-1941). Zabýval se magií, astrologií, theurgií, alchymií a také evokační magií. Duchovním mistrem Kefera byl významný francouzský hermetik Eliphas Lévi, kterého Kefer

⁷⁶ Tamtéž, str. 207.

⁷⁷ Kabelák, F.: *Magia divina*, str. 197.

⁷⁸ Nakonečný, M.: *Novodobý český hermetismus*, str. 242.

překládal z francouzštiny. Roku 1927 ustavil *volné sdružení Universalia*, která se roku 1930 stala úředně uznanou společností.⁷⁹ Byl usilovným pracovníkem pro *Universalii*. Překládal celou řadu knih a pořádal přednášky pro *Universalii* na téma magie, její dějiny, o Smaragdové desce, astrologii. Byl hlavním redaktorem časopisu *Logos*. Nejplodnějším rokem pro něj je rok 1938, kdy vydává monumentální dílo *Syntetická magie*. Ve svých přednáškách pokračoval i za nacistického režimu a učinil občas protinacistické poznámky. Umírá v nacistickém koncentračním táboře.⁸⁰ Na rozdíl od Lasenica, který byl zastáncem lóžového hermetismu (jednalo se o spor, kvůli kterému Lasenic opustil *Universalii*), usiloval o jeho veřejné šíření. Chtěl také, aby se Praha stala centrem hermetického hnutí. Věřil také ve významnou roli Slovanů, zejména Čechů.⁸¹ Mezi jeho další významná díla patří: *Theurgie* (1935), *Theurgie magické evokace* (1937), *Praktické astrologie aneb umění předvídání a boje proti osudu* (1939) a nedokončená *Astrologická diagnostika* (1940).

Mezi další osobnosti novodobého českého hermetismu lze zařadit Otakara Grieseho (1881-1932), hermetika, astrologa, martinistu a spisovatele. Vystudoval vysokou školu hermetickou (*Université libre des Hautes études*) v Paříži. Byl zakladatelem *Svobodného učení nauk hermetických* a vydával časopis *Isis* (vycházel v letech 1905-1910 a 1922-1924), *Lucifer* (1913-1914), *Zasvěcení* (1914) a *Pentagram* (1919-1920).⁸² Grieseho byl především vydavatel knih věnovaných hermetismu, což ho přivedlo na pokraj bankrotu. Je znám také jako očišťovatel hermetismu od přízemních pověrečných názorů a praktik. Grieseho také vedl spor s Karlem Weinfurterem (hermetikem a mystikem). Spor vznikl především pro Grieseho kriticky nekompromisní postoje a jednak ve Weinfurterově snaze zachovat si pozici jakéhosi neomylného arbitra ve věcech

⁷⁹ KALÁČ, Petr. Počátky českého hermetismu. *Dingir: Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2004, č. 3, str. 97. ISSN 1212-1371.

⁸⁰ Nakonečný, M.: *Novodobý český hermetismus*, str. 233.

⁸¹ KALÁČ, Petr. Počátky českého hermetismu. *Dingir: Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2004, č. 3, str. 97. ISSN 1212-1371.

⁸² Tamtéž, str. 96.

mystiky.⁸³

Emanuel Hauner (1875-1943), byl spiritista, martinista, zednář a orthodoxní katolík. Překládal díla Eliphase Léviho (např. *Dogma a rituál Vysoké magie*). Byl především organizátorem novodobého českého hermetického hnutí. Udržoval také kontakt s pařížským hnutím pod vedením Papuse.

Karel Drážďák (1872-1921), martinista, neognostik a iluminát. Byl členem (jako jeden z mála Čechů) řádu *Rose-Croix-Cabbalistique*, který do své předčasné smrti vedl Slanislas de Guaita, jeden z největších hermetiků své doby. Podílel se na vydávání *Sborníku pro filosofii, mystiku a okkultismus*.⁸⁴

Josef R. Adamíra (1877-1953) se zabýval především organizační činností a redigoval *Sborník pro filosofii, mystiku a okkultismus*. Po druhé světové válce redigoval časopis *Psychická knihovna*. Byl členem martinistického řádu a celé řady dalších okultistických a jiných společností. Vedl pražskou *Duševědnou společnost*, zajížděl k Papusovi do Paříže, kde získal titul „bakalariátu kabaly”.⁸⁵

Oldřich Eliáš (1895-1941), hermetik a kabalista. Jako jeden z mála ovládal starou hebrejštinu a byl schopen číst kabalistické spisy v originále. Byl skutečným znalcem kabaly a měl styky s německými okultisty, především z řádu *Ordo Templi Orientis* a *Fraternatis Saturni*. Jako jeden z mála českých okultistů se měl setkat v Hannoveru s Aleisterem Crowleyem (tato informace není však podložena). Patřil k zakládajícím členům společnosti *Universalia* a později také vstoupil do Lasenicova *Horev-klubu*. Napsal několik spisů věnovaných hermetismu: *Mrtví se mstí – na okraj záhadné smrti objevitele hrobky Tutanchámonovy* (1923), *Magie a démonologie ve staré Babylonii* (1923), *Golem – historická studie na podkladě okkultním* (1924), a méně zdařilé dílo *Úvod do magie* (1935). Jako mnoho hermetiků, také on zahynul v koncentračním táboře⁸⁶

Rád bych ještě upozornil na dvě osoby, které byly velmi aktivní na hermetické scéně, ale samotní hermetici se k nim vyjadřují dosti rozdílně. První

⁸³ Nakonečný, M.: *Novodobý český hermetismus*, str. 335.

⁸⁴ KALÁČ, Petr. Počátky českého hermetismu. *Dingir: Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2004, č. 3, str. 95. ISSN 1212-1371.

⁸⁵ Nakonečný, M.: *Novodobý český hermetismus*, str. 292.

⁸⁶ Tamtéž, str. 283-284.

osobou je Karel Weinfurter (1867-1942). Weinfurter byl především mystik (jak o sobě tvrdil), také spiritista, martinista a theosof. Je znám jako zakladatel pražské školy praktické mystiky a zakladatel spolku *Psyche* (1929). Prezentoval se také jako arbitr v celé oblasti okultního esoterismu a mystiky. Neúprosně lpěl na své autoritě a napadal každého, kdo ho zpochybňoval (viz. spor Griese-Weinfuter). Vydává množství překladů mystické a okultní literatury, které byly zčásti nepřiznanými kompilacemi různé úrovně. Naproti tomu stojí jeho třísvazkové dílo *Ohnivý keř: Odhalená cesta mystická* (1930) a také dva svazky *Mystického slabikáře* (1930). O Weinfuterovi se šířilo, že se na vydávání esoterní literatury především obohacuje a také, že se staví do pózy zasvěcence, která jak tvrdí někteří (např. Klíma-Toušek) mu rozhodně nepříslušela. Jeho osobnost je dosti rozporuplná, ale na druhou stranu musíme podotknout, že jeho zásluhy především v popularizaci hermetismu byly velké.⁸⁷

Druhou osobou mnohem více rozporuplnou byl František Bardon (1909-1958). Rád si říkal mistr Frabato (složenina jeho křestního jména a příjmení). Jeho osoba je opředena celou řadou legend, a proto dnes jen stěží můžeme říci, co je pravda. Bardonovy spisy jsou známé především v Německu, kde mu vyšla celá řada knih, které mu zajistily pověst velkého znalce magie. Jeho spisy v Čechách vyšly až mnohem později. Lze z nich vyzdvihnout především trilogii *Praxe magické evokace* (2000), *Brána k opravdovému zasvěcení* (1999), *Klíč k opravdové kabale* (1998). Tyto díla patří bezpochyby k základní magické literatuře, která v Čechách vznikla. *Brána k opravdovému zasvěcení* je kniha pozoruhodná, spíše praktického než theoretického rázu. Velmi sporná je ovšem jeho autobiografie pod názvem *Frabato: autobiografický román* (1998). Tento spis mu velmi ubral na popularitě mezi hermetickou veřejností. Autor zde popisuje vítězné souboje nad černými mágy. Sám Hitler Bardonovi prý nabídl účast v jeho magické společnosti a odměnou mu mělo být místo v jeho vládě.⁸⁸ František Bardon, podobně jako jiní, o sobě tvrdil, že je reinkarnací

⁸⁷ Tamtéž, str. 328-329.

⁸⁸ Bardon, F.: *Frabato : autobiografický román*, str. 95. Jedná se zcela jistě o další mýtus kolem Bardonovy osoby.

významných myslitelů jako např. Herma Trismegista, Lao-c', Nostradama a jiných.⁸⁹ Tento kult kolem jeho postavy mu velice ubral na vážnosti, ale na druhou stranu nesnižuje jeho díla věnované magii.⁹⁰

2.3 HERMETISMUS V POVÁLEČNÝCH LETECH AŽ DO SOUČASNOSTI

Novodobý český hermetismus se po druhé světové válce začíná pomalu obnovovat, přestože velká spousta významných hermetiků zahynula v nacistických koncentračních táborech. Roku 1946 se J. Danzer a O. Myslík pokoušejí o znovuoživení společnosti *Universalía*. Tento pokus neměl však šanci na úspěch, podobně ztroskotal i pokus o znovuoživení martinistické lóže *Paragava* roku 1947.⁹¹ Období obnovy českého hermetismu trvalo pouze několik málo let. V roce 1948 se k moci dostávají komunisté a až do let 1989 se hermetismus pěstuje (jako i jiné činnosti) pouze v utajení a v malých kroužcích, o kterých neexistují podrobnější záznamy.

K opětovnému zájmu o esoteriku a okultismus dochází až po roce 1989. Roku 1990 je obnovena společnost *Universalía* a jejím předsedou se stává prof. Milan Nakonečný, který ovšem později na svou funkci rezignuje.

Esoterismus je v Čechách přijímán na úkor tradičních velkých náboženství. Nejedná se ovšem o tradiční formu esoterismu, ale o značně zpopularizovanou a komerční podobu. Západní esoterismus je míchán s esoterismem východním a vzniká jakási synkreze všeho možného, dochází k prolnutí Východu se Západem, okořeněného egyptskými mystérii se špetkou severogermánské mythologie. Také vzniká celá řada spolků odkazujících se na kořeny své kultury, různá keltská, slovanská a germánská společenství. Objevuje se celá řada knih, které lidem mají změnit život k lepšímu ze dne na

⁸⁹ Podobný kult kolem své postavy o sobě šířil i významný anglický mág Aleister Crowley, který o sobě tvrdil, že je reinkarnací Eliphase Léviho, hraběta Saint-Germaina a jiných.

⁹⁰ Nakonečný, M.: *Novodobý český hermetismus*, str. 294-295.

⁹¹ Tamtéž, str. 93.

den. Příručky, díky kterým se člověk stane mocným mágem a naučí se například věštit. Všechny tyto pochybné publikace a spolky jsou s nadšením přijímány. Mezi těmito pochybnými tituly lze však nalézt knihy, které se navracejí k tradiční podobě esoterismu a věd hermetických.

3. ROSIKRUCIÁNSTVÍ

Název rosikruciáni⁹² se odvozuje od jména Christiana Rosenkreutze, mýthického otce rosikruciánů. Rosenkreutz je podle rosikruciánů prototyp člověka znovuzrozeného v Kristu, tedy obnovený člověk.

Rosikruciáni se objevují na scéně světa prostřednictvím dvou krátkých traktátů, nalezených v letech 1614 a 1615 v Kasselu. Jedná se traktát *Fama Fraternitatis Rosae Crucis* (Pověst o založení Bratrstva růžového Kříže) a *Confessio Fraternitatis* (Vyznání Bratrstva). Dalším spisem, který vychází roku 1616, je *Chymická svatba Christiana Rosenkreutze*. Jejím autorem je zcela jistě německý theolog a sympantizant s rosikruciánstvím Johann Valentin Andrea (1586-1654). *Fama Fraternitatis* se obrací k politickým a náboženským činitelům, ale i k vědcům své doby. Vyjadřuje se spíše negativně o celkové situaci v Evropě a odhaluje při tom existenci Řádu Růže a Kříže prostřednictvím alegorické historie Christiana Rosenkreutze od jeho putování světem předtím, než založil rosikruciánské bratrstvo, až do objevení jeho hrobu. Tento manifest již vyzývá k jakési „Universální reformě“. *Confessio Fraternitatis* doplňuje první Manifest jednak tím, že zdůrazňuje nutnost regenerace člověka a celé společnosti, a jednak tím, že říká, že bratrstvo Růže a Kříže má svou filosofii, která tuto regeneraci umožní. Obrací se tak především na vědce, kteří chtějí pro řád pracovat a přispět tak ke štěstí lidstva. Prorocký ráz tohoto textu učence své doby velmi zaujal. *Chymická svatba Christiana Rosenkreutze* je psána úplně jiným stylem než předešlé dva manifesty. Vypráví o iniciační pouti představující hledání Osvícení. Tato sedmidenní pouť se z velké části odehrává v tajemném hradě, kde se má slavit svatba krále s královnou. V symbolické řeči vypráví „Chymická svatba“ o duchovní cestě, jež vede každého zasvěceného ke spojení jeho duše (nevěsty) s Bohem (ženichem).⁹³ Mystickou zkušenost na hradě prožívá Christian Resenkreutz, prostřednictvím vizí, divadelních představení,

⁹² Někdy se též označují rozenkruciáni, ale jedná se pravděpodobně o komolení vlivem němčiny.

⁹³ AMORC CZ [online]. 2006 [cit. 2011-04-01]. Mystický Řád Růže a Kříže A.M.O.R.C. Dostupné z WWW: <www.amorc.cz/positio.htm>.

iniciace do rytířského stavu.⁹⁴

Rosikrucianství se hlásí k myšlence nápravy lidského společenství, je ovšem nutné si uvědomit, že počáteční rosikrucianství nelze striktně rozlišit např. od alchymistických společenství. Cíl těchto hnutí je mnohdy velmi podobný, a proto je identifikace velmi složitá, ne-li nemožná.

Rozkvět rosikrucianství zažívá především v 19. století, zejména v anglicky mluvících zemích. Na tradici rosikrucianství je založen např. významný magický řád *Hermetický Řád Zlatého úsvitu*⁹⁵ založený roku 1888 Williamem Wynn Westcottem a Williamem Robertem Woodmanem.

V 19. století vzniká celá řada společností jako *Fraternitas Rosae Crucis* (1858), *Societas Rosicruciana* (1865), *Starobylý mystický řád Růžového kříže* (1915) a *Lectorium Rosicrucianum* (1924). Rosikrucianská společenství nehlasají nové náboženství, ale spojují tradiční západní křesťanství s islámskými a judaistickými mystickými vlivy, které vyúsťují ve vlastní světonázor.⁹⁶ Rosikrucianství je také velmi úzce propojeno se svobodným zednářstvím, jejich hierarchický systém je velmi podobný a je těžké je někdy od sebe odlišit.

V ČR v současnosti působí především dvě větve rosikrucianů a to *Lectorium Rosicrucianum* a *Antiquus Mysticus Ordo Rossae Crucis (A.M.O.R.C)*.

3.1 A.M.O.R.C.

Starobylý mystický řád Růžového kříže založil Harvey Spencer Lewis (1883-1936) v roce 1915 v USA. V následujících letech se rozšířil do celého světa. A.M.O.R.C. svůj původ na rozdíl od většiny rosikrucianů neodvozuje od mýthické postavy Christana Rosenkreutze, ale mnohem dále v mystériích ve

⁹⁴ Johann Valentin Andreae, J. V.: *Chymická svatba Christiana Rosenkreutze*, str. nezjištěno.

⁹⁵ Vojtíšek, Z.: *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*, str. 209.

⁹⁶ Tomáš V. Odaha | *V noci jsem snil, že jsem motýlem* [online]. 1999 [cit. 2011-04-01]. Tomáš V. Odaha. Dostupné z WWW: <<http://www.odaha.com/tomas-odaha/religionistika/rosikruciani/rosikruciani-rosikrucianstvi>>.

ztracené Atlanditě. Mezníkem tohoto společenství je rok 2001 kdy byl vydán jakýsi čtvrtý manifest pod názvem *Positio Fraternalitatis Rosea Crucis*, hned v prologu je čtenář vyzván k uchopení rosikruciánských idejí: „Milý čtenáři, protože se na vás nemůžeme obrátit přímo, činíme tak prostřednictvím tohoto Manifestu. Doufáme, že se s ním seznámíte bez předsudků a že vás přiměje přinejmenším k zamyšlení. Nechceme vás přesvědčovat o správnosti této brožury s titulem „Positio“, chceme se s vámi o ni jen svobodně podělit. Samozřejmě doufáme, že ve vaší duši nalezne příznivou odezvu. V opačném případě budeme jen apelovat na vaši toleranci.“⁹⁷

A.M.O.R.C. se prezentuje jako nenáboženské a nepolitické společenství. V řádu A.M.O.R.C. lze nalézt společenství, v němž je možno se stále zdokonalovat. Patří k tajemstvím rosikruciánů, že jsou spojeni neviditelnými vlákny a vedeni k práci na vlastním Já, protože všichni musí být schopni spolupracovat na přeměně lidského vědomí. Člověk se učí vníknout pomocí nauk a principů, které rosikruciáni zprostředkují, pomocí cvičení a způsobu jednání, do tajů přírody a jejího působení. Může se naučit spolupracovat s přírodou, zatímco většina lidí ji nebere v úvahu a vede své bytí proti jejím formám působení. Mnoho lidských problémů současné doby spočívá v nedostatečném dodržování přirozených zákonů. Učení a principy Řádu Růže a Kříže zůstaly vždy stejné a zůstanou stejnými i v budoucnosti.⁹⁸

Ústřední myšlenkou učení A.M.O.R.C. je převtělování. Nauka počítá se dvěma složkami člověka: tělem a duševní osobností. Cílem je povznést tuto osobnost duše, tak aby její další inkarnace již nebyla potřebná a aby duševní osobnost mohla splynout s kosmickým věděním, nadduší. Společnost A.M.O.R.C. se také řídí rosikruciánským kodexem, který má 22. ustanovení, ustanovení dva např. hovoří: „I přes životní zkoušky a trápení považuj vždy život za nejvzácnější dar, jaký kdy byl Kosmem lidstvu poskytnut, neboť je

⁹⁷ AMORC CZ [online]. 2006 [cit. 2011-04-01]. Mystický Řád Růže a Kříže A.M.O.R.C. Dostupné z WWW: <www.amorc.cz/positio.htm>. Originál též na <http://www.rosicrucian.org/publications/positio.pdf>.

⁹⁸ AMORC CZ [online]. 2006 [cit. 2011-04-01]. Mystický Řád Růže a Kříže A.M.O.R.C. Dostupné z WWW: <<http://www.amorc.cz/history.htm>>

základním kamenem jeho spirituálního vývoje a zdrojem štěstí, jež hledá. Pohlížej tedy na své tělo jako na chrám své duše a věnuj mu co největší péči.“⁹⁹ Česká větev A.M.O.R.C. obhospodařuje i rosikruciány, kteří se hlásí k hnutí A.M.O.R.C. na Slovensku, je také samozřejmě napojena na zahraniční větve, se kterými pravidelně komunikuje.

V čele stojí imperátor, jedná se o tradiční titul a dnes ho zastává Francouz Christian Bernard. Imperátor stojí v čele nejvyšší rady, která se kromě něj sestává z pokladníka, sekretáře a velmistrů. Velmistři jsou hlavami Velkých lóží. Každá Velká lóže si sama připravuje překlady monografií a žije si víceméně svým vlastním životem. Při těchto Velkých lóžích se ještě organizují přidružené skupiny. To už jsou aktivity, které nejsou povinné. Pro členy není povinné v podstatě nic. Když někdo chce, tak celou dobu svého členství může strávit doma: číst monografie, vykonávat cvičení a bude mu to stačit. Pokud chce, může se účastnit společné práce v městských skupinách, které jsou zase hierarchicky rozděleny tradičně na lóže, kapituly, pronaoi a atria.¹⁰⁰ Členství v A.M.O.R.C. je hrazeno formou příspěvků, jedná se o měsíční, půlroční a roční příspěvek.¹⁰¹

3.2 LECTORIUM ROSICRUCIANUM

Lectorium Rosicrucianum, neboli *Mezinárodní škola Zlatého Kříže s Růží*, bylo založeno roku 1924 v holandském Haarlemu. V roce 1924 vstoupili bratři Leenovi do *Het Rozekruisers Genootschap*, roku 1930 se k nim připojila H. Stok-Huizer a v roce 1935 se stali nezávislími. Po smrti Z. W. Leene (1938), pokračoval jeho bratr a paní H. Stok-Huizer v práci, kterou započali. Vydali několik knih pod pseudonymy Jan van Rijckenbourgh a Catharose de Petri.

Po druhé světové válce byla činnost opět obnovena. Duchovní vůdci

⁹⁹ Celý kodex lze nalézt: <http://www.amorc.cz/code.htm>.

¹⁰⁰ AMORC CZ [online]. 2006 [cit. 2011-04-02]. Mystický Řád Růže a Kříže A.M.O.R.C. Dostupné z WWW: <<http://www.amorc.cz/interview.htm>>

¹⁰¹ Např. roční příspěvek činí 4000 Kč.

společnosti razili novou cestu, kdy se do centra zájmu dostával pojem gnose ve smyslu poznání. Jedná se o bezprostřední poznání Boha, které je výsledkem cesty spirituálního vývoje. Tento proces duchovního vývoje se také jinak symbolicky označuje jako „Alchymická svatba Christiana Rosenkreutze“. Gnose také v širším slova smyslu znamená univerzální dotyk Krista a jeho Bratrstva, a stejně tak jejich nadčasovou záchrannou práci během celých dějin. Od roku 1945 přijímá škola název *Lectorium Rosicrucianum* a navenek vystupuje jako „gnostická duchovní škola“. Činnost školy je rozšířena do celého světa, včetně destinací jako jsou Jižní Amerika, Austrálie a Nový Zéland.¹⁰²

Lectorium Rosicrucianum vychází z ideje existence dvou řádů. První, přírodní řád, považují za řád nouzový a přechodný. Zde je vše podřízeno koloběhu zrození, života, umírání a nového zrození. Druhým řádem je řád původní, Božský. Ten první je světem pomíjivosti, kdežto ten druhý světem nepomíjivosti. Z toho druhého v srdci člověka zbyl jakýsi poslední pozůstatek. Tento princip způsobuje v mnoha hledajících lidech neurčitý stesk po domově, mlhavou vzpomínku na původní stav u Otce, na nesmrtelnou jednotu s Bohem. *Lectorium Rosicrucianum* usiluje o nutnost návratu k božskému přírodnímu řádu. Toto znovuzrození, neboli transfigurace, je procesem každodenního umírání. Cílem tohoto stupně je zasvěcení do vědomého překonání hmoty, do zrození nového vědomí vedeného duší a Duchem. Ve středu už nestojí osobnost, nýbrž duše a Duch. Ten, kdo chce otevřít dveře k transfiguraci, musí být připraven opustit svou starou bytost. Podstatné je, že je člověk, tedy jeho viditelná a neviditelná tělesnost uvnitř jej obklopujícího mikrokosmu, vnímán jako svět v malém v souladu s hermetickým axiomem: „Jak nahoře, tak dole“.¹⁰³ Prapůvodní člověk byl kompletním mikrokosmem, světem v malém, který se projevoval v dokonalé harmonii ducha, duše a těla. Na této stezce transfigurace existuje pět pilířů: 1) Nahlédnutí povahy tohoto pozemského životního pole a

¹⁰² *Lectorium Rosicrucianum : Mezinárodní škola Zlatého Kříže s Růží* [online]. 2003 [cit. 2011-06-26]. Lectorium Rosicrucianum. Dostupné z WWW: <www.rosicrucianum.cz/o-skole/historie>.

¹⁰³ *Lectorium Rosicrucianum : Mezinárodní škola Zlatého Kříže s Růží* [online]. 2003 [cit. 2011-04-18]. Lectorium Rosicrucianum. Dostupné z WWW: <www.rosicrucianum.cz/o-skole/uceni-a-cil>.

zažívání vnitřního volání k návratu do božského přírodního řádu. 2) Upřímná touha po spáse. 3) Předání osobnosti uskutečnění spásy. 4) Z toho spontánně vyplývající nový životní postoj vedený jiskrou Ducha, jak je naznačen v Kázání na hoře. 5) Dokonání této cesty: probuzení (znovuzrození) v původním životním poli.¹⁰⁴

Lectorium Rosicrucianum má své vlastní nakladatelství *Rosekruis Pers* se sídlem v Haarlemu v Holandsku. Díla jsou vydávány v patnácti jazycích. Vydává také jednou za dva měsíce časopis *Pentagram*, a to v holandštině, němčině, angličtině, francouzštině, maďarštině, italštině, polštině, portugalské, španělštině a švédštině. Několik časopisů je přeloženo i do češtiny a slovenštiny.¹⁰⁵

Do češtiny je přeloženo několik Rijckenborghových děl: *Elementární filosofie moderního Růžového Kříže* (2001), *Gnóze v aktuálním zjevení* (2005), a jiné.

Lectorium Rosicrucianum klade velký důraz na symboliku a to především symbol Kříže a Růže.¹⁰⁶ Kříž představuje prastarý symbol lidstva. Vodorovný trám představuje svět hmoty a smrtelnosti, v němž žijeme. Svislý trám symbolizuje Božího ducha, a světlo, které září do tohoto světa, aby to, co je skutečně nesmrtelné, vysvobodilo ze sevření hmoty. Podle učení *Lectoria* pokud člověk otevře své srdce světlu pravdy, pak se v něm vodorovný a svislý trám může setkat. V jejich průsečíku pak rozkvétá z nesmrtelné jiskry Ducha, kterou každý člověk vlastní coby klíč, růže. Tato růže je silovým centrem znovu se rozvíjející božské duše, jež se vydává na cestu za svým ženichem, na cestu k duchu.¹⁰⁷

Lectorium Rosicrucianum pořádá také množství veřejných přednášek po celé České republice na různá témata.¹⁰⁸ *Lectorium Rosicrucianum* má zastoupení

¹⁰⁴ *Lectorium Rosicrucianum : Mezinárodní škola Zlatého Kříže s Růží* [online]. 2003 [cit. 2011-04-18]. *Lectorium Rosicrucianum*. Dostupné z WWW: <www.rosicrucianum.cz/o-skole/uceni-a-cil>.

¹⁰⁵ *Lectorium Rosicrucianum : Mezinárodní škola Zlatého Kříže s Růží* [online]. 2003 [cit. 2011-04-18]. *Lectorium Rosicrucianum*. Dostupné z WWW: <<http://www.rosicrucianum.cz/literatura/vydavatelstvi/>>.

¹⁰⁶ Důraz na tyto symboly kladou pochopitelně všichni rosikrucianti, není to pouhá výsada LR.

¹⁰⁷ Brožura vydaná Lectoriem. *V srdci Kříže s Růží se nacházejí dveře*.

¹⁰⁸ Aktuální akce lze nalézt na jejich internetových stránkách: <http://www.rosicrucianum.cz/>.

po celém světě včetně našich východních sousedů na Slovensku.

4. SVOBODNÉ ZEDNÁŘSTVÍ

Definovat pojem svobodné zednářství je velice obtížné. Každá ze stávajících definic vystihuje jen určitou část tohoto pojmu. Svobodní zednáři sami sebe označují za společenství bratří. Podstatné je si uvědomit, že svobodní zednáři nejsou společností tajnou, jak je mnohdy prezentováno, ale společností uzavřenou. Samotní zednáři se definují takto: „Svobodné zednářství je nejstarším a nejrozšířenějším bratrstvem na světě. Mohli bychom je zařadit do širokého proudu humanisticky orientovaných společenství, která přikládají zásadní význam prosazování hodnot svobody slova, tolerance a mezilidské vzájemnosti. Svobodné zednářství klade důraz na sebezdokonalování a pomoc bližnímu.“¹⁰⁹ Stejně problematické, jak svobodné zednářství definovat, je i objasnit jeho původ a místo vzniku. Celý vznik je opředen mýty. Dnes známe tři nejčastější teorie původu vzniku svobodných zednářů, 1) Z cechu středověkých kameníků, 2) Z rosikrucianů, 3) Z templářského řádu (která je nejméně pravděpodobná). Posledně zmíněná teorie tvrdí, že po rozpuštění templářských rytířů roku 1312 francouzským králem Filipem IV. Sličným, prchlo mnoho templářů do Skotska. Pověst dále vypovídá o tom, že templáři uchovaly své přesvědčení a tradici po dobu šesti století, poté se znovu objevili jako svobodní zednáři. Historickou platnost této legendy můžeme ovšem zpochybnit, jedná se spíše o jakousi romantickou legendu o založení svobodných zednářů. Teorie o vzniku zednářů z rosikrucianů je často napadána odborníky na svobodné zednáře.¹¹⁰ Na druhou stranu je ovšem nutné podotknout, že rosikruciani a svobodní zednáři mají velmi obdobné stupně zasvěcení a podobnost obou řádů je zjevná, to ovšem může být zapříčiněno historickým vývojem a častými kontakty mezi rosikruciany a zednáři. Poslední teorie mluví o vzniku z kamenického cechu. Zde se první zmínky o svobodných zednářích datují do roku 1376. Kameníci, kteří stavěli katedrály, velice

¹⁰⁹ *Veliký Orient Český* [online]. 2004 [cit. 2011-06-26]. Veliký Orient Český. Dostupné z WWW: <http://www.zednari.cz/otazky_.html>. Oficiální stránky Velkého Orientu Českého.

¹¹⁰ Např. John Hamill a R. A. Gilbert.

úzkostlivě střežili svá tajemství a používali různá tajná znamení. Není ovšem doloženo první spojení prvních zednářských lóží s cechem kameníků.¹¹¹ Zednáři předpokládají, že po změně organizace stavebních prací a zániku cechů, pokračovala spolupráce lidí s podobným názorem.¹¹²

První historicky doloženou událostí je spojení čtyř londýnských zednářských lóží do jedné Velké lóže. Stalo se tak 24. července 1717 na den sv. Jana Křtitele, který se stal patronem hnutí. Vzniká jako společnost intelektuálů, jejímž zájmem bylo povznesení lidské společnosti v duchu nastupujícího osvícenství. Čtyři již existující lóže vytvořily *Velkou Lóži Londýna* a Westminsteru, která po reformách dosáhla dnešní podoby *Spojené velké lóže Anglie* (rok 1813). Odtud se zednářství šíří nejdříve do Francie a poté do celého světa. Ve *Velkém orientu Francie* došlo k prosazení, že podmínkou pro vstup není uznání Velkého Stvořitele.¹¹³

Dalším významným datem je rok 1723, kdy byla vydána reverendem Jamesem Andersonem *Konstituce svobodných zednářů*, obsahující legendy o minulosti řádu. V této době se hnutí šíří do Severní Ameriky, kde je svobodné zednářství více spjato s veřejným životem. Udává se, že až padesát z celkového počtu šestapadesáti signatářů slavného amerického *Prohlášení nezávislosti* z roku 1776 bylo svobodných zednářů.¹¹⁴ Mezi svobodné zednáře patří celá řada významných osobností své doby, například Wolfgang Amadeus Mozart, Johann Wolfgang Goethe a také většina amerických prezidentů.¹¹⁵ V Českém prostředí můžeme jmenovat jednoho s prvních zednářů hrabě Františka Antonína Šporka, ovšem jeho členství není oficiálně potvrzeno.¹¹⁶ Od tohoto roku vznikají lóže po celé Evropě. Ve Francii vzniká roku 1733 *Velký Orient*

¹¹¹ BARRET, David. Původ svobodných zednářů. *Dingir: Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2003, č. 1, str. 20-21. ISSN 1212-1371.

¹¹² ŠTAMPACH, Ivan. Uzavření, nikoli tajní. *Dingir: Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2003, č. 1, str. 16. ISSN 1212-1371.

¹¹³ Štampach, I.: *Na nových stezkách ducha*, str. 136.

¹¹⁴ Vojtíšek, Z.: *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*, str. 214.

¹¹⁵ Známa je především kresba G. Washingtona při pokládání základního kamene Kapitolu v úboru zednářského mistra z roku 1793.

¹¹⁶ ŠTAMPACH, Ivan. Uzavření, nikoli tajní. *Dingir: Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2003, č. 1, str. 16. ISSN 1212-1371.

Francouzský. V Německu vzniká roku 1737 a v Čechách roku 1741. Nejsilnější baštou svobodného zednářství je Severní Amerika, odhaduje se, že z celkového počtu 4-6 milionů zednářů je zhruba jedna polovina Američanů. Tyto odhady však nejsou přesné, neboť Američané se k svobodnému zednářství hlásí veřejně, kdežto Evropa je stále více uzavřenější, takže není jisté kolik zednářů v Evropě skutečně je.

Základní ideou svobodného zednářství je deismus, víra v božskou bytost, která dokonale uspořádala Kosmos a už do něj dále nezasahuje.¹¹⁷ Svobodné zednářství ponechává svým členům naprostou svobodu ve věci jejich svědomí. Většina svobodných zednářů se přiklání k Velkému Architektovi, ve Francii však nastal spor, kdy tento příklon je vnímán jako dogmatismus, a proto *Velký Orient Francie* nechává tento příklon na jednotlivci. K tomuto postoji se přiklonili a jiní zednáři po celé Evropě. Jak ovšem chápat Velkého Architekta? Často v literatuře bývá rovnítko Bůh=Velký Architekt Vesmíru. Na tuto otázku nahlíží Tomáš Srb jako na problematickou: „Nikdo nemůže nikomu vnucovat víru v něco konkrétního. Bratři, kteří jsou věřícími ve smyslu náboženském, mohou tuto rovnici používat, ovšem bratři nevěřící mají plné právo představit si pod pojmem Velkého Architekta něco jiného, co více odpovídá jejich osobní víře. Velký Architekt Všemohýra je konvenční označení, nikoli jméno konkrétního Tvůrce.“¹¹⁸ Při rozhovorech se samotnými zednáři se ovšem ukazuje, že Velký Architekt je často vnímán s tímto rovnítkem tedy Bůh=Velký Architekt, s tím rozdílem, že pojem Bůh není vždy Bohem křesťanským, ale shoduje se často s Bohem konkrétního vyznání zednáře. Jeden z dotazovaných svobodných zednářů uvádí: „Nenapadá mě, čím jiným, než Bohem, by mohl Velký Architekt být. V literatuře se vyskytuje tolik tvrzení o zednářství, že by Velký Architekt mohl být v podstatě čímkoliv, od Demiurga přes Lucifera po „přírodní zákon“. Můj osobní přístup je ten, že pokud by zednářství přestalo považovat „Velkého Architekta“ za Boha, přestalo by být zednářstvím a stalo

¹¹⁷ Vojtíšek, Z.: *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*, str. 214.

¹¹⁸ Srb, T.: *Řád svobodných zednářů I. : Individuální cesta k poznání skryté skutečnosti*, str. 43-44.

by se společenským klubem.“ Jiný svobodný zednář nahlíží na tuto problematiku podobně: „V podstatě mi není proti mysli a jsem schopen VA takto vnímat (s tím rozdílem, že se k němu nemodlím atd.) Osobně se domnívám, že VA je jedním z atributů, rovin Boha, jeden z jeho aspektů, jednou cest k Němu, ale nemám pro to v ničem oporu a je to čistě můj osobní názor.“ Posledním příkladem může být výpověď dalšího svobodného zednáře: „To je pro mne těžká otázka k zodpovězení. Asi bych to takto nedefinoval, i když jsem přesvědčen o tom, že to, co nás přesahuje je jedno a jediné, ať si to kdokoli jakkoli nazývá.“¹¹⁹ Jedná se o individuální přístup jedince, který je mnohdy spojen s vírou konkrétního zednáře, nelze tedy s určitostí říci co si přesněji pod pojmem Velkého Architekta představit. Každý jedinec na tuto problematiku nahlíží jiným způsobem.

Dalším problémem, kterému bych se rád věnoval, je postoj římskokatolické církve ke svobodným zednářům. Roku 1738 byla vydána bula *In Eminentí* papežem Klementem XII., která označuje svobodné zednáře za kacíře. Současný postoj ke svobodným zednářům lze nalézt v deklaraci *Kongregace pro nauku Declaratio de associationibus massonicis* z roku 1983. Zmizel z něho kánon, který trestal samočinnou exkomunikací každého člena lóže. Současný papež Josef Ratzinger však vydal dokument, kterým členství v lóžích označuje za těžce hříšné.¹²⁰

Pravoslaví je vůči svobodnému zednářství velmi kritické. Evangelikální a letniční hnutí svobodné zednářství dodnes spíše odmítají, ostatní církve reformačního původu včetně anglikánských jsou k němu většinou neutrální.¹²¹

Dalším významným prvkem svobodného zednářství je jeho systém, a to především iniciace a zednářské stupně zasvěcení a také jejich symbolika.

Vstoupit mezi svobodné zednáře nemůže každý člověk pouze na základě svého rozhodnutí, přesto že se to dnes u některých lóží děje, ještě ve většině

¹¹⁹ Převzato z dotazníků, anonymní zednáři, dne 14.4.2011.

¹²⁰ ŠTAMPACH, Ivan. Uzavření, nikoli tajní. *Dingir: Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2003, č. 1, str. 17. ISSN 1212-1371.

¹²¹ Tamtéž, str. 17.

případů si svobodní zednáři své kandidáty vybírají sami. Tomuto kandidátovi je nabídnuto členství na základě zaručení se dvou mistrů. Kandidát musí být řádný a slušný člověk, také je podstatné aby měl zednářství co nabídnout. Poté se hlasuje, má-li být kandidát přijat, obvykle je zapotřebí nadpoloviční počet hlasů. Prvním krokem, který musí kandidát absolvovat je tzv. Inicie. Jedná se o rituální přechod z nižšího do vyššího stavu vědomí a bytí. Znamená to, že obrazně opouštíme běžný svět smrtelníků a vstupuje do světa transcendentálního.¹²² Během iniciačního rituálu je adept zaveden nejdříve do komnaty rozjímání. Komnata rozjímání je osvětlena svíčkou a je v ní umístěna kostra nebo lebka. Tato místnost má symbolizovat hrob a konec starého života. Zde adept napíše svou „filosofickou závěť“, kde vyjádří své základní myšlenky, názory a postoje. Jakmile je závěť dopsána, adept je odveden se zavázanýma očima s obnaženou hrudí a s jednou botou do lóže. Rozhalenost symbolizuje otevřenost srdce. V lóži dostane dva průvodce, kteří s ním pokračují v rituálu. Adept opakuje po mistrovi slova přísahy, která z něj učiní zasvěcence, poté obdrží zednářskou zástěru a bílé rukavice. Adept se také zaváže na svou čest a svědomí, že bude správně plnit povinnosti ze zasvěcení vyplývající a nikdy neprozradí žádné tajemství, které mu bude svěřeno. Tajemstvím je myšleno především poznávací znamení, jímž bratři prokazují svou příslušnost k řádu a druhým typem je emociální prožitek zednářského rituálu a běžné lóžové práce. Rituálem je adept uveden do první stupně zasvěcení – učeň. Můžeme říci, že iniciace má symbolizovat smrt a zrození. Adept během ceremonie přijímání prožije vlastní smrt a znovu se zrodí k novému vyššímu životu. Zasvěcení formou smrti a znovuzrození znamená, že iniciovaný zemře a narodí se jako úplně nový člověk. Jeho minulost je smazána a zapomenuta.¹²³

Ve svobodném zednářství jsou známy tři základní stupně zasvěcení – učeň je prvním stupněm, který adept obdrží po iniciačním rituálu, druhý stupeň je tovaryš, který má jít cestou do svého vlastního nitra. Posledním

¹²² Srb, T.: *Řád svobodných zednářů I. : Individuální cesta k poznání skryté skutečnosti*, str. 74.

¹²³ Tamtéž, str. 75.

stupněm je mistr, jedná se o zednářskou dospělost.¹²⁴ Úkolem učňů je především práce sama na sobě, také je povinen se seznamovat se symbolikou prvního stupně a pracovat s ní. Povinností tovaryšů je pracovat a komunikovat s ostatními bratry. Mistr je svobodný zednář s úplným, dovršeným zasvěcením. Mistr již nepracuje s „kameny“, ale sám rýsuje plány, kterými se při práci řídí učni a tovaryši.¹²⁵

Nejrozšířenějším ritem na světě je Skotský ritus starý a přijatý. Skotský ritus se vyznačuje třiatřiceti stupni zasvěcení, naproti tomu méně rozšířený Egyptský ritus má dokonce devadesát stupňů zasvěcení. Ritus je v jistém slova smyslu způsob naplňování zednářské ideje. Na celém světě existuje celá řada ritů, některé jsou jen místní, jiné celosvětové. Ritus je charakteristický tím, že své adepty vede k rozsáhlé a hluboké práci na sobě samých, což je způsobeno poměrně vysokým počtem stupňů. Každý stupeň si žádá, aby se do něj zednář sám zasvětil a pronikl do jeho skrytého významu prostřednictvím toho, co je mu během iniciace zjeveno či sděleno. Ve Skotském ritu jsou z vyšších stupňů adeпти nejčastěji zasvěcováni do 4., 13., 14., 18., 28., 30., 31., 32. a 33. stupně. Nejvyšší rady mají pravomoc stanovit, do kterých dalších stupňů je nutné postoupit iniciací a které jsou sdělovány pouze ústně. V čele ritu stojí tzv. nejvyšší rada. Je tvořena nejméně devíti, nejvíce třiceti třemi členy, kteří jsou doživotně kooptováni z řad zasvěcenců třiatřicátého stupně. V jejím čele je hodnostář s titulem Svrchovaný velký komandér.¹²⁶

Svobodní zednáři se sdružují do tzv. lóží, jedná se o základní zednářskou jednotku, ta se pravidelně schází k rituálním pracím. Má svoji vlastní vnitřní samosprávu. Organizace zastřešují větší počet lóží, jsou známy dva typy a to obediencie a jurisdikce. Obediencie sdružují lóže v prvních třech stupních, v čele stojí výkonná rada, které předsedá velmistr. Jurisdikce sdružují lóže, které

¹²⁴ ŠTAMPACH, Ivan. Uzavření, nikoli tajní. *Dingir: Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2003, č. 1, str. 18. ISSN 1212-1371.

¹²⁵ Srb, T.: *Řád svobodných zednářů I. : Individuální cesta k poznání skryté skutečnosti*, str. 62.

¹²⁶ *Svobodní zednáři Skotského ritu starého a přijatého* [online]. 2004 [cit. 2011-05-30]. Svobodní zednáři. Dostupné z WWW: <<http://www.svobodnizednari.cz/skotsky-ritus.htm/>>.

náleží do vyššího stupně zasvěcení (stupeň vyšší než třetí).¹²⁷

Svobodné zednářství pracuje s celou škálou symbolů. Mezi nejvýznamnější patří především dva sloupy, jedná se o symbol vědění o životě a smrti, každý, kdo vstoupí do zednářského chrámu, musí jimi projít. Dalším významným symbolem je nedostavěná pyramida s božím okem, ta symbolizuje nedokonalost jedince a boží oko, které na vše hledí, označuje dokonalost a přehled o všem. Mezi další významné symboly patří kružítko, úhelnice, dláto, pravítko, zednická lžice a kámen. Kámen má v zednářské symbolice důležité místo. Kámen je základ zednářství v několika směrech. Především odkazuje na stavbu. Kámen náležel k prvním materiálům, které člověku sloužily jako materiál pro stavbu. Pro svobodné zednáře je symbolem něčeho pevného, stabilního. Kámen má však i rovinu abstraktní. Prvním úkolem zednářského učně je „stát se kamenem“, tedy najít svou hmotnou podstatu a ztotožnit se s ní. Jakmile ji zednář akceptuje, má otevřené dveře ke své duši. Přijímá také filosofický názor, že na počátku bylo něco nehmotného a hmota vznikla až následkem duševního popudu. Lze tedy říci, že při poznávání své duševní podstaty postupujeme právě opačně, od hmoty k duchu.¹²⁸

4.1 SVOBODNÉ ZEDNÁŘSTVÍ V ČECHÁCH

Počátky hnutí svobodného zednářství nalezneme doložitelně na území Čech od 18. století. Roku 1741 byla v Čechách založena první zednářská lóže saským generálem Rutowským. Otázka je, do jaké míry lze tuto lóži považovat za českou, neboť aristokratické a vojenské vrstvy byly v Čechách jazykově německé.¹²⁹ Za vlády Marie Terezie bylo svobodné zednářství v letech 1740-1768 zakázáno a lóže rozpuštěny. K rozkvětu řádu došlo opětovně až za

¹²⁷ Svobodní zednáři Skotského ritu starého a přijatého [online]. 2004 [cit. 2011-05-30]. Svobodní zednáři. Dostupné z WWW: <<http://http://www.svobodnizednari.cz/zakladni-info.htm/>>.

¹²⁸ Srb, T.: *Řád svobodných zednářů II. : Symbolika jako prostředek hledání světla*, str. 33-34.

¹²⁹ ČECHUROVÁ, Jana. Svobodné zednářství a Česká společnost. *Dingir: Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2003, č. 1, s. tr 24. ISSN 1212-1371.

panování Josefa II. (v letech 1765-1790). Za vlády Františka I. došlo k obnovení nedůvěry v zednářské řády díky informacím o účasti zednářů na Velké francouzské revoluci.¹³⁰

Teprve v první dekádě 20. století proniká mezi svobodné zednáře větší množství Čechů. Počátky regulérního českého zednářství jsou spjaty s pražským spolkem *Charitas*, což bylo „občanské jméno“ v Presburgu (Bratislavě) rituálně založené lóže *Hiram u tří hvězd*. Tato lóže se stalo roku 1909 kolébkou německého a českého zednářství v Praze. Zakladateli *Hiramu* z českých zednářů byli Alfréd Baštýř, Václav Křídlo, Vladimír Uhlíř, Jaroslav Eger a Berthold Thein. Prameny se bohužel různí a každý udává jiný počet zakládajících členů.¹³¹ Svobodné zednářství se ovšem v Čechách ujímá až vznikem Československé republiky roku 1918, kdy výrazná demokratizace právního řádu umožnila svobodnému zednářství, aby se konstitovalo v samé své podstatě. Do roku 1918 bylo na českém území sice několik lóží, ale jen stěží je lze charakterizovat jako české, jedná se o německo-české lóže.

Za první českou zednářskou lóží, proto lze považovat až lóži *Jan Amos Komenský*. Tato lóže byla roku 1919 přijata do obediencie *Grand Orient de France* a byl přijat skotský ritus. O vzniku této lóže se rozhodlo dne 26. října 1918, tedy dva dni před vznikem samostatného Československa.¹³² Tato lóže směřovala své zájmy čistě filantropicky, nikoli vlastenecky. Silně vlastenecká lóže je založena několik měsíců později pod názvem *Národ*. Tato lóže se stala jakýmsi symbolem českého zednářství vůbec. Lóže dosáhla gigantického rozmachu a tvořili ji zástupci české inteligence, kultury a žurnalistiky. Svobodné zednářství se stalo módní záležitostí, stalo se součástí moderního, demokratického, optimistického vítězného češství. Lóže *Národ* měla svou centrálu v Římě.¹³³ Do konce roku ještě vzniklo šest dalších lóží, což vyvrcholilo založením *Velké lóže československé*. Dalším zásahem do svobodného zednářství u nás bylo přerušeni

¹³⁰ Štampach, I.: *Na nových stezkách ducha*, str. 136.

¹³¹ Čechurová, J.: *Čeští svobodní zednáři ve XX. století*, str. 60 a 68.

¹³² Tamtéž, str. 76.

¹³³ ČECHUROVÁ, Jana. Svobodné zednářství a Česká společnost. *Dingir: Religionistický časopis o současné náboženské scéně*. 2003, č. 1, str. 24. ISSN 1212-1371.

vztahu mezi námi a italskými zednáři díky problémům v Itálii, proto musela *Velká lóže československá* nalézt nového patrona. Tím se pro ně stal *Velký orient Francie*, který byl patronem i lóže *Jan Amos Komenský*, a tak došlo roku 1922 k sjednocení veškerého českého svobodného zednářstva. K samotnému připojení k *Velkému orientu* došlo o rok později 1923 a zapříčinilo vznik *Velkého Orientu československého*. K největšímu rozmachu svobodného zednářstva u nás dochází v letech 1925 až 1938, rád se zaměřuje čistě na práci humanitní a prodemokratickou, později protifašistickou, což dokazuje úmluva z roku 1934 o boji proti fašismu. Během 2. sv. války bylo svobodné zednářství formálně rozpuštěno.¹³⁴ Avšak krátce po Mnichově se sešla reprezentace svobodných zednářů a dohodla se na „uspání“, tj. dobrovolné ukončení činnosti a formálního zániku spolku. Z čehož vyplývá, že svobodní zednáři se rozhodli sami o ukončení činnosti, tím ovšem pouze předběhli nově nastupující režim, který svobodné zednářství stejně zakázal.¹³⁵ Svobodné zednářství za dob protektorátu čelilo novinářské propagandě, která o něm, mnohdy s velkou fantazií, podávala skandální odhalení. Neaktivnějším protizednářem byl žurnalista hnutí *Vlajka*, Jan Rys – Rozsévač, který roku 1937 vydal knihu *Židozednářství-metla světa*. Dílo se opírá o základní tezi, že zednářství nelze odloučit od židovství, které je jeho ideovým základem. Kniha se také zabývá světovým spiknutím svobodných zednářů. Ještě je potřeba zmínit jedno dílo podobného ražení, které mělo větší úspěch než Rysova kniha. Dílo napsal sturmbannführer SS Walter Jacobi, kniha nesla název *Golem...metla Čechů*. Ideou *Golema...metly* bylo dokázat, že většina českého veřejného života byla vlastně ovládána zednáři, a proto národ dopadl tak, jak dopadl.¹³⁶

K prvnímu organizovanému setkání zednářů po válce došlo 11. května 1946. Od této chvíle můžeme hovořit o tom, že zednáři začali oficiálně pracovat na svém obnovení. 26. října 1947 dochází k obnovení na zasedání svobodných

¹³⁴ *Svobodné zednářství* [online]. 2008 [cit. 2011-05-26]. Svobodné zednářství. Dostupné z WWW: <<http://http://www.svobodnezednarstvi.snadno.eu/Historie-zednarstvi.html>>.

¹³⁵ Čechurová, J.: *Čeští svobodní zednáři ve XX. století*, str. 337.

¹³⁶ Tamtéž, str. 350.

zednářů v Praze. Obnovené jsou některé lóže jako například *Národ, Jan Amos Komenský, Sibi et posteris, Dobrovský* a jiné. Dochází k ustanovení Velikého Mistra. Veliký problém nastal při obnově archivů, některé byly zničeny jiné poztráceny nebo uschovány, avšak málo z těch co je uschovali, válku přežili.¹³⁷ Období optimismu však netrvalo dlouho, s nástupem komunismu bylo svobodné zednářství opět rozpuštěno roku 1951 a tento stav trval až do roku 1990. Od roku 1950 se státní bezpečnost začala aktivně zajímat o svobodné zednáře, na shromáždění pronikali nastrčení agenti, někteří se stávali i členy lóží. Zednáři byli odposloucháváni a všemožně hlídáni a špehováni. Likvidační valné shromáždění se konalo 1. dubna 1951. Již v předstihu končily svou činnost jednotlivé lóže. Dochází k druhému uspání svobodného zednářství na dlouhých 39 let.¹³⁸

Roku 1990 byla obnovena činnost *Velké národní lóže československé*, na jejímž vytvoření se podílela i *Velká lóže anglická*, a převzala jí vyznávaný Svatojánský rituál. Hlavně díky vlivu francouzského zednářství vznikl také *Velký orient Československa po rozpadu Velký orient český*.¹³⁹

V České republice dnes pracují čtyři zednářská uskupení různého typu.

- 1) *Velká lóže České republiky*, která navazuje na anglické zednářství. VLČR má 23 lóží. Roku 2008 došlo ke sloučení s tehdejší *Velkým orientem českým*. VLČR přijala skotský ritus.
- 2) *Velká lóže zemí českých*, má tři lóže a přijala skotský ritus.
- 3) *Velká lóže přijatých a svobodných zednářů Humanitas Bohemia*, sdružuje tři lóže, někdy označované jako liberální.
- 4) *Řetěz spojení*, smíšená liberální lóže, patří k mezinárodnímu uskupení *Le Droite Humain*.¹⁴⁰

¹³⁷ Tamtéž, str. 368 a 382.

¹³⁸ Tamtéž, str. 395.

¹³⁹ *Svobodné zednářství* [online]. 2008 [cit. 2011-05-26]. Svobodné zednářství. Dostupné z WWW: <<http://http://www.svobodnezednarstvi.snadno.eu/Historie-zednarstvi.html>>.

¹⁴⁰ Štampach, I.: *Na nových stezkách ducha*, str. 139.

Veliká lóže České republiky sdružuje lóže Národ, Dílo, Most, U tří hvězd, Ján Kollár, Alphonse Mucha, Quatour coronati, Hiram, La Sincérité, Comenius 17. 11. 1989, Dílna lidskosti, Petra Solaris, Sibi et posteris, Santini, Veliká lóže České republiky (všechny v Praze), Josef Dobrovský (Plzeň), Goethe v Údolí míru (Mariánské Lázně), U vycházejícího Slunce, Cestou světla (Brno), Kosmopolis, Libertas, Humanismus (všechny Bratislava), Lux in tenebris (Ostrava).¹⁴¹

¹⁴¹ Internetové stránky jednotlivých lóží lze nalézt na: <http://www.vlcr.cz/index.php?str=cvl>.

5. UNIVERZALIA SPOLEČNOST ČESKÝCH HERMETIKŮ

Universalia (dnes *Univerzalia*, viz. níže) společnost českých hermetiků je jednou z nejvýznamnějších hermetických společností, která působí až dodnes.¹⁴² *Universalia* vznikla roku 1920 nejprve jako studijní kroužek, roku 1927 jako volné sdružení a 4. 5. 1930 jako úřady uznaná společnost vyvíjející veřejnou činnost.¹⁴³ Mezi první universalisty patří nejvýznamnější čeští hermetici své doby, Pierre de Lasenic, Jan Kefer, Oldřich Eliáš, František Kabelák Jan Bohuslav Řebík. První předsedou *Universalie* se stal Josef Štěpán Kmínek, posledním předsedou (před jejím obnovením) byl Jan Kefer.

„*Universalia* je charakterizována jako neodvislá nedogmatická společnost pracující v zásadách filosofického i hermetického universalismu a jejím posláním je propagace hermetismu a filosofie, syntetické studium náboženských a okulturních směrů a dob, aby byl posílen idealistický a duchovní proud v soudobé kultuře.“¹⁴⁴ Později začala v universalistickém hnutí převažovat tendence ke klasickému hermetismu, která tvořila též hlavní náplň činnosti společnosti. *Universalia* pořádala pravidelné přednášky pro veřejnost věnované hermetismu. Vydávala nepravidelně časopis *Herold*. Od roku 1934 do roku 1940 vydává významné hermetické revue *Logos*, které redigoval Jan Kefer.¹⁴⁵ *Universalia* také chystala významný projekt, vydání *Encyklopedie okkultismu, filosofie a mythologie* v lístkovém formátu. S vydáním se započalo roku 1932 a nepravidelně probíhalo až do roku 1940. Celkem vyšlo na osmapadesát sešitů.¹⁴⁶ *Universalia* klade největší význam na svou přednáškovou činnost, pod hlavičkou *Svobodné školy věd hermetických* přednášeli členové na témata především z oblasti západního esoterismu. Nejvíce přednášel Jan Kefer. Přednášky byly věnované různým tématům od *Slovanské mystiky* přes

¹⁴² S několikaletou přestávkou, způsobenou komunistickým režimem.

¹⁴³ *Univerzalia.mysteria.cz* [online]. 2004 [cit. 2011-05-01]. Univerzalia. Dostupné z WWW: <<http://univerzalia.mysteria.cz/public/var2czindex.htm>>.

¹⁴⁴ Nakonečný, M.: *Novodobý český hermetismus*, str. 137.

¹⁴⁵ *Univerzalia.mysteria.cz* [online]. 2004 [cit. 2011-05-01]. Univerzalia. Dostupné z WWW: <<http://univerzalia.mysteria.cz/public/var2czindex.htm>>.

¹⁴⁶ Nakonečný, M.: *Novodobý český hermetismus*, str. 130.

Kabbalistickou theurgii až po Čínskou alchymii. Na tomto typu přednášek je dobře viditelná universalistická idea společnosti. Dalším významným počinem bylo vybudování alchymistické laboratoře Františkem Kabelákem. Ediční činnost společnosti *Universalia* byla rozdělena do několika kategorií 1) díla klasická, sem patřila především díla velikánů, jako byli Eliphas Lévi, Paracelsus, Agrippa z Nettesheimu. 2) Díla dokumentární, středověké grimoáry i původní práce soudobých autorů. 3) Díla moderních autorů. 4) Periodika. 5) Knihovna lóžových iniciací.¹⁴⁷

Další důležitou událostí bylo vystoupení Pierra de Lasenica ze společnosti *Universalia* roku 1937. Důvodem byly neshody s Janem Keferem. Lasenic se obával přílišné profanace hermetismu. Lasenicovi také vadila přílišná otevřenost *Universalie* směrem k veřejnosti. S Lasenicem odešla celá řada členů do nové organizace, kterou Lasenic vytvořil, do *Horev-klubu*.¹⁴⁸

Prvorepubliková *Universalia* zaniká začátkem nacistické okupace. Spousta českých hermetiků zahynula v koncentračním táboře (Kefer, Eliáš a další). Archiv i soukromé sbírky byly zabaveny gestapem nebo zničeny. Po skončení 2. sv. války nevyšel pokus o obnovení *Universalie*. S nástupem komunismu byl hermetismus opět potlačován jako nevědecká disciplína. V této době temna nevycházela oficiálně ani žádná literatura věnovaná esoterismu. V samizdatu se však objevuje celá řada titulů.

Universalia byla obnovena až v červnu roku 1990. Mezi obnoviteli společnosti byli především tyto lidé, Milan Nakonečný, Vladislav Zadrobílek, Blahoslav Janeš, Pavel Turnovský a Ladislav Moučka. První předsedou po roce 1989 se stal Dr. Milan Nakonečný. *Universalia* také obnovuje vydávání revue *Logos*, jejímž šéfredaktorem se stává Vladislav Zadrobílek. V roce 1998 dochází ke změně názvu společnosti na *Univerzalia*, která sebou přinesla značné rozpory a odchod některých jejích členů.¹⁴⁹ Změna písmen „S“ na „Z“ představuje obrat

¹⁴⁷ Tamtéž, str. 132.

¹⁴⁸ Většina však z *Universalie* nevystoupila. Stali se členy obou společností.

¹⁴⁹ *Univerzalia.mysteria.cz* [online]. 2004 [cit. 2011-05-01]. Univerzalia. Dostupné z WWW: <<http://univerzalia.mysteria.cz/public/var2czindex.htm>>.

v proudění sil, se kterými každý magický či duchovní spolek pracuje, jedná se tedy o magický akt, který obrací toky sil v soulad s požadavky, které na nás jsou kladeny.¹⁵⁰ Předsedou se téhož roku stává František Pikard, který jím je až dodnes.

5.1 SOUČASNOST

Současná *Univerzalia* se hlásí a navazuje na *Universalii* předválečnou. S tím rozdílem, že dnešní *Univerzalia* neklade takový důraz na osvětu hermetismu jako její předchůdkyně, ale klade důraz především na udržování hermetické znalosti. Hlavním cílem společnosti je tedy udržet tyto znalosti. Musí být malá část lidí, kteří budou udržovat tyto znalosti. Jedná se o vzdělávání, ale i o osobní růst člověka. Klíčové je, aby tyto vědy zůstaly v lidském jazyce a ne zašifrovány v nesrozumitelných symbolech. *Univerzalia* reaguje na aktuální požadavky doby. Pokud například doba přinese nové požadavky na magickou praxi, tak je nutno se přizpůsobit. *Univerzalia*, tak jako *Universalii* předválečná, není společností tajnou ani uzavřenou. Navenek však nevystupuje, nevyjadřuje se k aktuálním problémům doby, událostem atd. (jen je mapuju). *Univerzalia* může být chápána jako uzavřená pouze v tom smyslu, že nevydává články, nevystupuje v televizi, nepíše do novin, nebo nevydává veřejně žádný časopis.¹⁵¹

Univerzalia je dnes zákonem uznána jako dobrovolná společenská organizace, sdružující badatele a přátele hermetismu k soustavnému studiu a šíření znalostí hermetismu a esoterismu všech kultur a civilizací. Společnost *Univerzalia* je také společností nepolitickou.¹⁵²

Důležité je, jak sama společnost chápe samotný pojem hermetismu a

¹⁵⁰ Rozhovor s tajemníkem *Univerzalia* panem Martinem Kováčem, dne 2.4.2011 v Praze.

¹⁵¹ Rozhovor s tajemníkem *Univerzalia* panem Martinem Kováčem, dne 2.4.2011 v Praze.

¹⁵² Rozhovor s tajemníkem *Univerzalia* panem Martinem Kováčem, dne 2.4.2011 v Praze.

jestli je rozdílný od chápání *Universalie* prvorepublikové. K této problematice se vyjádřil tajemník společnosti *Universalia* Martin Kováč: „Prvorepubliková *Universalia* chápala hermetismus v podobě alchymie, astrologie, magie, tarotu a kabaly. K této podobě se přiklání i dnešní *Univerzalia*. Dnešní *Univerzalia* ztotožňuje Herma s Merkuriem, jedná se tedy o dvě jména pro jednu entitu. Hermetismus se tedy týká věd, které se zabývají Merkuriem - Hermem, pralátkou, pralátka ze které vše vzniklo. Čili aplikovaná alchymie. Alchymie se snaží Merkuria - Herma uchopit, izolovat, jedná se tedy o hrubého Merkuria. Látka (hmota), která se dá podrobit alchymickým proměnám je záležitostí hermetickou. K těmto vědám však *Universalia* zařadila i astrologii, magii atd“.¹⁵³

5.2 PRAXE SPOLEČNOSTI UNIVERZALIA

Podobně jako prvorepubliková *Univerzalia*, i dnešní *Univerzalia* vytváří několik sekcí, které se dělí: 1) obecný hermetismus, 2) astrologická sekce (která, splynula s obecným hermetismem, dnes jsou tedy tyto sekce dohromady), 3) sekce přírodních věd, 4) sekce alchymie a kabaly, 5) Knihovna, 6) Redakční rada. Podstatné v těchto sekcích je, aby vycházely z hlavního poslání společnosti. Každá tato sekce má svého předsedu. V těchto sekcích působí pracovní skupiny, jejich náplní je diskuze a přednášky na různá témata, jakožto i rituální práce. Každé setkání je zahájeno magickým rituálem, kterého se účastní všichni členové. Všichni členové jsou členy všech sekcí, struktura není pevná. Není žádného omezení, že by do některé sekce někdo nemohl nebo naopak musel. Sekce mají svá témata, mají svůj rituál, který je v souladu s hlavním rituálem. *Univerzalia* provádí magické rituály, nikoliv iniciační jako například u svobodných zednářů. Každý člen provádí také své soukromé

¹⁵³ Rozhovor s tajemníkem *Univerzalia* panem Martinem Kováčem, dne 2.4.2011 v Praze.

rituály a někteří členové mají vlastní alchymistické laboratoře.¹⁵⁴

5.3 STRUKTURA A ČLENSTVÍ

Členem společnosti *Univerzalia* se může stát každý občan České republiky starší patnácti let. Podstatné pro vstup je pochopitelně zájem o hermetické vědy. Člen má pouze dvě povinnosti, jednou z nich je dodržování stanov společnosti *Univerzalia*, která vyplývají ze zákonů občanské společnosti, kterou *Univerzalia* je. Druhým je placení příspěvků, který činí 600 Kč nebo 200 Kč pro studenty a důchodce pro rok 2010. Tyto finance jsou využity pouze na provoz (především pronájem místností, kde se společnost schází) a na vydávání časopisu *Herold*, který vychází čtyřikrát ročně. Společnost nevlastní žádný hmotný majetek. Každý člen může kdykoliv ze společnosti dobrovolně odejít, ale může být také vyloučen. Důvodů může být vícero, ale jedná se především o hrubé nedodržování stanov, nebo odmítnutí platby příspěvku. Podle internetových stránek společnosti má člen také povinnosti aktivně se podílet na úkonech společnosti. Z praxe ovšem vyplývá, že člen není nikdy nucen k tomu, aby musel například v některé sekci přednášet, nemá dokonce ani povinnost navštěvovat setkání, ale návštěva společných setkání je vždy doporučována a vítána.¹⁵⁵

V čele společnosti *Univerzalia* stojí předseda, který má k dispozici výkonný a statutární výbor, který mezi členskými schůzemi řídí činnost společnosti. Výbor má sedm členů, a to předsedu, dva místopředsedy, tajemníka a další členy. Výbor má na starosti plán činnosti společnosti, zajištění dodržování právních předpisů a stanov společnosti a další. Předseda řídí běžnou činnost společnosti, jednotlivé sekce řídí prostřednictvím jejich předsedů. Jedná jménem společnosti a zastupuje ji. Dalším orgánem společnosti

¹⁵⁴ *Rozhovor s tajemníkem Univerzalia panem Martinem Kováčem, dne 2.4.2011 v Praze.*

¹⁵⁵ *Rozhovor s tajemníkem Univerzalia panem Martinem Kováčem, dne 2.4.2011 v Praze.*

je revizní komise. Komise je složena ze tří členů, které volí členská schůze. Komise je oprávněna a povinna prověřovat finanční hospodaření společnosti a jiné. Nejvyšším orgánem společnosti je členská schůze. Schůze rozhoduje o všech základních otázkách činnosti a organizaci společnosti. Členské schůze mají právo se zúčastnit všichni členové společnosti. Členská schůze má v pravomoci měnit stanovy společnosti, volit a odvolávat předsedu, členy výboru a revizní komise. Rozhodovat o změně výše příspěvků a mnoho dalších. Dalším článkem společnosti je tajemník. Ten zajišťuje organizačně-technické podmínky činnosti společnosti. Posledním orgánem jsou jednotlivé sekce.¹⁵⁶

V současné době má *Univerzalia* asi 60 členů, poměr mužů a žen je zhruba 1:1. Věkový průměr lze rozložit do dvou kategorií, jednou jsou lidé okolo věku 40-50 let a druhou jsou lidé ve věku asi 20 let. Vzdělání je spíše středoškolského typu zakončené maturitní zkouškou.¹⁵⁷

¹⁵⁶ *Rozhovor s tajemníkem Univerzalia panem Martinem Kováčem, dne 2.4.2011 v Praze.*

¹⁵⁷ *Rozhovor s tajemníkem Univerzalia panem Martinem Kováčem, dne 2.4.2011 v Praze.*

5.4. ZNAK SPOLEČNOSTI UNIVERZALIA

Velice podstatnou součástí celého hermetismu (a především alchymie) jsou symboly. Jedním z těchto symbolů je i znak společnosti *Univerzalia*.

Znak *Univerzalie* byl navržen roku 1997, ovšem o změně původního loga se uvažovalo už předtím.

Pečeť má tvar sedmicípé hvězdy, která vychází z "alchymické tvrze" Heinricha Khunratha. Na internetu se objevili úvahy o souvislostech se *Zlatým úsvitem* nebo dokonce přímo s Aleistrem Crowleyem, jsou však mylné, Deovo "Sigillum Dei" a z něj odvozované obrazce s tím nemají nic společného.

Číslo sedm odpovídá silám a vlastnostem sedmi planet, stejně jako sedm paprsků vycházejících z neviditelného zdroje nad hlavou lva. Představují sedm očištěných paprsků nebo životodárných sil sedmi planetárních principů a také sedm barev. Jejich poznání a uchopení je cílem astrologie i alchymie. Nad nimi se vznáší sestupující holubice, která představuje Ducha Svatého, jako hlavního zsvěcovatele do mysterií a dárce všeho esoterního a hermetického poznání a

také života. Ústředním motivem je korunovaný lev stojící na zadních nohách. V obecném smyslu představuje Českého lva jako heraldickou figuru, která symbolicky náleží Čechům a vystihuje podstatu národního ducha neboli egregoru. Ve stejném smyslu je v pozadí i profil Řípu ve smyslu posvátné hory neboli Středu v magicko-geometrickém či magicko-geografickém významu. V esoterním smyslu je lev "kámen mudrců" - Červený Lev. Současně představuje lev svým postojem písmeno Alef (A či Alfa) a hora Říp písmeno Omega - oba společně úplnou syntézu "Alfa a Omega". Lev stojí na zemi (*Malkuth*), na zádech je vidět osm obrácených plamínek tvořených hřívou a těsně nad hlavou se vznáší Koruna (*Keter*) - celkem tedy Deset: *Malkuth* - 8 plamenů - *Keter* tj. úplný počet sefirot Kabalistického Stromu Života. Drápy na zadních nohou představují rovnováhu protiběžných rotací. Dvojitý had tvoří ocas, který je sjednocen v těle lva, které je Jednotou a tedy středním prvkem protiběžných sil, v celku je figura úplným obrazem *Kaducea* a dokonalé rovnováhy (+)-střed(-).

Hlavy hadů směřují k sobě a symbolizují energii obrácenou k vnitřní práci a uzavřenost navenek. Oko lva je odkaz na Egypt a představuje "oko Reovo"-oběť nutnou k získání poznání i poznání samotné. Lev drží oběma rukama (rovnováha sil) nádobu ve tvaru U. U je samozřejmě *Univerzalia*, ale i spojení protikladných sil v jedno pomocí ohně, který je znázorněn obrácenou tlapou lva ve tvaru písmena Šin v místě spojení. Dolní část nádoby je naplněna vodou, znázorněnou vlnovkou, horní část ohněm v podobě tří plamenů. Vlnovka vody a trojitý plamen tvoří společně znamení Vodnáře, ke kterému je nauka *Univerzalie* směřována, s figurou lva tvoří astronomickou či astrologickou osu Vodnář-Lev.

Tři plameny jsou stočeny ke středu a zobrazují rotující tvořivý alchymický oheň. Tlapa lva ve tvaru Šin a písmeno *Jod* nad nádobou představují oheň "pozemský", který vystupuje, a oheň "nebeský", který sestupuje, a společně vytvářejí v nádobě oheň třetí (alchymický, vnitřní, oživující a transmutující). V nádobě je tedy spojena voda s ohněm ve smyslu úplné alchymické syntézy protikladů. Po právní stránce je logo od roku 1998

registrovanou ochrannou známkou vedenou na Úřadu průmyslového vlastnictví a slouží jako ochranná známka pro aktivity *Univerzalie* uvedené ve stanovách.¹⁵⁸

¹⁵⁸ *Rozhovor s tajemníkem Univerzalia panem Martinem Kováčem, dne 2.4.2011 v Praze.*

6. HOREV - KLUB

Horev-klub je dalším významným hermetickým spolkem „působící“ do dnešních dnů. Internetové stránky tohoto spolku fungují jen velice omezeně a spojit se s *Horev-klubem* je prakticky nemožné. Otázkou tedy zůstává zdalipak *Horev-klub* stále funguje, a pokud ano, tak se pravděpodobně jedná o dosti uzavřenou společnost martinistického typu. Počet členů není znám, stejně tak jako podmínky přijetí, struktura a činnost. Informací o *Horev-klubu* je velice málo, proto se budu muset držet bohužel jediné možné publikace od Milana Nakonečného, *Novodobý český hermetismus*.

Jak bylo výše řečeno, Pierre de Lasenic roku 1937 vystoupil ze společnosti *Universalie* a o rok později založil *Horev-klub*. Jednalo se o lóži esoterního typu. Ideově a programově tvořil *Horev-klub* jednotu s martinistickou lóží *Paragava*. Sídlo spolku bylo v Modřanech ve vile, kterou pojmenovali „Vytoužená“. Vila byla vybavena magickou oratoří, alchymickou laboratoří a knihovnou. *Horev* je staroegyptský výraz pro světlo či oheň. Vyjadřuje „filosofii Světla“ či „Ohně“, která byla pěstována hierofanty Ptahova chrámu v Memfidě.¹⁵⁹ *Horev-klub* také vydával časopis *Horev: Revue pro srovnávací studium tradiční filosofie a náboženství*. Posláním *Horev-klubu* bylo studium hermetických kultur, shromažďování a řazení esoterních prvků, skrytých za každou tradicí, theoretické a praktické bádání o skrytých přírodních silách a především spiritualizace lidské společnosti a boj proti ateismu a materialismu.¹⁶⁰ Klub pořádal debatní večery, avšak na rozdíl od *Universalie* nebyly veřejné, ale pouze pro členy Klubu. Tyto debatní večery se nejdříve konaly v kavárně Louvre na Národní třídě v Praze. Později se tyto diskuze přesunuly do vily „Vytoužená“. *Horev-klub* se zabýval evokacemi vývojově vyšších bytostí. Velmi známé jsou také fotografie gnóma evokované členy *Horev-klubu* a fotografie astrální larvy.¹⁶¹ K fotografiím je ovšem nutné

¹⁵⁹ Nakonečný, M.: *Novodobý český hermetismus*, str. 156.

¹⁶⁰ Tamtéž, str. 152.

¹⁶¹ Tamtéž, str. 155.

podotknout, že jejich pravdivost je dosti sporná.

Horev-klub byl obnoven roku 1993 a podobně jako *Univerzalia* také navazuje na prvorepublikový *Horev-klub*.

7. SPOLEČNOST IGNÁCE BORNA

Společnost Ignáce Borna je jednou z nejmladších hermetických společností, které viditelně působí na veřejnosti. Historie společnosti sahá do roku 1998, tehdy začala společnost působit na české hermetické scéně. *Společnost Ignáce Borna* vzniká jako „opozice“ současné *Univerzalii*. Roku 1998 došlo k personálním změnám ve vedení *Universalie*, která také změnila ve svém názvu písmeno „s“ na „z“. Také došlo k posunu zaměření společnosti z akademického hermetismu na hermetismus praktický. Vladislav Zadrobílek rezignoval na členství v *Univerzalii*, lidé, kteří byli na shromáždění, vyjádřili podporu Františku Pikardovi. Společnost opouští někteří členové společně s panem Zadrobílkem. Řada lidí, kteří hlasovali pro tento nový směr, později *Univerzalii* opustila, zůstávají jen někteří věrní členové jako Kováč a jiní (nejedná se ovšem o nějaký masový odchod, jedná se jen o pár jedinců).

Společnost *Univerzalia* pořádala dlouhá léta přednáškovou činnost v historických prostorách Národního muzea, které jim zprostředkovali pracovníci a zároveň členové společnosti, kteří prostory sehnali bezplatně. Jedním z nich byl Luboš Antonín, který ovšem *Univerzalii* roku 1998 opustil. Luboš Antonín s *Univerzalií* vyjednal opuštění těchto prostor. Pan Antonín chce v přednáškové činnosti pokračovat, ale zároveň se vymezuje proti zaměření nové *Univerzalie*. Činnost zaměřil na kulturní historii a spojil se s Národním muzeem a založil *Společnost Ignáce Borna*, která je odbornou sekcí *Společnosti Národního muzea*, společně s Josefem Polišenským. Název si vybrali podle osoby osvícenského přírodovědce Ignáce Borna, protože Born byl jak vědec, tak svobodný zednář, a také podle tradované legendy předobrazem postavy velekněze Sararastra z Mozartovy *Kouzelné flétny*.

Společnost Ignáce Borna se zabývá především přírodní magií a alchymií, ale současně má být společností vystavěnou na přesnějších historických základech a zároveň se distancuje od současné *Univerzalie*. Společnost navazuje na předválečnou *Universalii* a rozšířené vnímání kulturních dějin lidstva

doplněný o hermetický novoplatonismus.

Společnost Ignáce Borna vyvíjí přednáškovou činnost, která chce osvětlovat kořeny moderní vědy navazující na platonismus. Řada prvních přednášek měla historizující charakter, jednalo se o přednášky např. o Kašparu Štenberkovi. Dnes je ovšem přednášková činnost uspána díky současným problémům s prostory, které dříve měla společnost v prostorách Národního muzea. Společnost do budoucna plánuje přednášky na téma magických zrcadel, tento okruh přednášek však mohou navštívit pouze pozvaní lidé, jedná se o přednášky uzavřené. Od roku 1998 *Společnost Ignáce Borna* vyvíjela rozsáhlou přednáškovou činnost. Společnost společně s Ústavem filozofie a religionistiky FF UK připravila přednáškový cyklus na téma *Pojetí božství v náboženských tradicích světa*. Konalo se celkem šest přednášek. První přednáška se zabývala *Pojetím božství v Řecku* (Radek Chlup), *Pojetí božství v předhelénistické Mezopotámii* (Dalibor Antalík), *Pojetí božství v judaismu* (Milan Lyčka), *Pojem boha u starých Germánů* (Jiří Starý), *Pojetí božství v Indii* (Lubomír Ondračka). Tento cyklus přednášek proběhl roku 2005. Mezi další přednášky patří *Židovská mystika, kabala a její vliv na křesťanství*, přednášel ji Vladimír Sadka (2004). Jak bylo řečeno, *Společnost Ignáce Borna* se odkazuje na osobu Borna, který byl přírodovědcem, proto zařadila do svého cyklu také přednášky týkající se přírodovědy, *Proč rozpínání Země?* Přednášejícím byl Petr Rajlich (2004). Společnost se zaměřuje také na kultury staré Indie, do tohoto cyklu přednášek zařadila *Po zemi Indie – cesta za prameny moudrosti*, přednášejícím byl Martin Valenta (2009). Veškeré přednášky jsou zdarma a může se jich zúčastnit kdokoliv.

Hlavním cílem společnosti je především přednášková činnost a odhalování hermetických kořenů novodobé vědy. Společnost také usiluje o zvýšení prestiže Národního muzea na veřejnosti, aby Národní muzeum mělo i ve třetím tisíciletí pro český národ stěžejní význam v jeho duchovním životě a poslání, jak tomu bylo i v minulosti. Jméno Ignáce Borna, jednoho z prvních moderních Středoevropanů, by mělo být i důvodem k širším kontaktům se

sousedními státy, se kterými se český národ dělí o odkaz této osobnosti.¹⁶²

8. MALÉ OPATSTVÍ THELÉMSKÉ

Malé opatství Thelémské je magický řád založený roku 2003. Název odkazuje na učení *theléma* anglického mága Aleistra Crowleyho (1875-1947). *Theléma* je z řeckého slova a překládá se jako „Vůle“, která je ústředním motivem Crowleyho učení. Myšlenku *Theléma* obsahuje nejdůležitější Crowleyho spis *Liber Al vel Legis* (*Knihy Zákona*). Crowley zde představuje svůj Zákon v podobě „Dělej, co ty chceš, ať je cele Zákon“¹⁶³, jedná se o morální poselství, které člověku velí, aby nejdříve poznal a poté konal svou Vůli, neboť tato Vůle je Zákonem.¹⁶⁴

Stát se členem *Malého opatství Thelémského* je poněkud složitá záležitost. O vstup může požádat každá osoba starší pětadvaceti let, která ovšem nejdříve prošla tříleté studium hermetického tarotu ve *Škole věštekých umění a esoteriky v Brně*, nebo podstoupila znalostní zkoušku, ale i tento adept zůstává ve dvouleté zkušební době. Další možností je doporučení a zaručení se některého stávajícího člena. Každý člen se musí účastnit setkání a aktivně se podílet na činnosti společnosti. Povinen, je také platit roční příspěvek, který činil pro rok 2010, 4000 Kč. Možné je také stát se externím členem, tím se může stát kdokoli, kdo odebírá přednášky *Thelemy* nebo *Kurzy dovednostní praktické magie*.¹⁶⁵

Zakladatelkou společnosti je Zuzana Antares (občanským jménem Zuzana Fojtíková), která je rovněž zakladatelkou *Školy věštekých umění a esoteriky v Brně* (1993). Tato škola pořádá již zmíněný kurz praktické magie. Cílem kurzu je nabytí a upevnění theoretických znalostí a praktické užívání magie. Kurzy jsou vedeny formou písemnou, později i formou osobních

¹⁶² *Rozhovor se zakládajícím členem společnosti panem Lubošem Antonínem*, dne 27.5.2011 v Praze.

¹⁶³ Crowley, A.: *Liber Al vel Legis*, I:40.

¹⁶⁴ Veselý, J.: *Učení mistrů*, str. 31.

¹⁶⁵ *Malé opatství thelémské* [online]. 2003 [cit. 2011-05-11]. Malé opatství thelémské. Dostupné z WWW: <<http://moth.magick.cz/index.php?co=hier>>.

setkání. Adept je nejdříve přijat do nultého ročníku, kde je seznámen s předmětem, jsou odhadnuty jeho cíle a také začíná s prvními magickými cvičeními. Tento základní kurz stojí 3 900 Kč. Po základním kurzu přichází studijní cykly, které se skládají z pěti lekcí. Každá lekce je zaměřena jiným směrem, najdeme zde tarot, theoretická základy magie a jiné. Každá lekce stojí 4 900 Kč, nebo celý cyklus 22 000 Kč.¹⁶⁶

O *Malém opatství Thelémském* jsou zveřejněny jen základní informace, ostatní jsou k dispozici pouze členům. Společnost s veřejností komunikuje pouze přes své webové stránky¹⁶⁷, jakékoliv bližší spojení není možné. Na webových stránkách *Malého opatství Thelémského* lze nalézt množství článků, sepsaných členy společnosti, na různá témata. Velký prostor je věnován především postavě Aleistra Crowleyho a jeho tvorbě.

¹⁶⁶ *Malé opatství thelémské* [online]. 2003 [cit. 2011-05-11]. Malé opatství thelémské. Dostupné z WWW: <<http://http://kurs.magick.cz/>>.

¹⁶⁷ <http://moth.magick.cz>

9. NAKLADATELSTVÍ A WEBOVÉ STRÁNKY

V České republice je několik nakladatelství věnující se vydávání hermetické literatury. Většina těchto nakladatelství začíná působit až po roce 1989. Do roku 1989 jsou knihy s hermetickou tematikou vydávány většinou v „podzemí“ a vychází jen v omezeném počtu. Vydávány jsou povětšinou díla klasických hermetiků (E. Lévi, Papus, Agrippa), rovněž však i díla českých meziválečných autorů (především Pierre de Lasenic, Kabelák). Významným vydavatelem hermetické literatury v době komunismu byl především Vladislav Zadrobílek, který ve své vydavatelské činnosti nepřestal ani po roce 1989 a založil nakladatelství *Trigon*. Nejvýznamnějším nakladatelstvím je bezesporu již zmiňovaný *Trigon*. Dalšími nakladatelstvími jsou *Vodnář*, *Malvern* a *Horus*.

Nakladatelství *Trigon* vzniklo roku 1990 a až do své smrti roku 2010 stál v čele Vladislav Zadrobílek, kterého vystřídala jeho dcera. Ediční činnost *Trigonu* je zaměřena na hermetickou a magickou literaturu, a především na alchymii. Nakladatelství vydává klasické mistry svého oboru (Agrippa, Paracelsus) a také velké množství děl českých autorů (Lasenic, Kabelák, Kefer). *Trigon* vydává jednou ročně sborník *Logos*, který navazuje na tradici předválečné *Universalie*. Část prodejny *Trigon* je současně antikvariátem, který není nijak specificky zaměřen, nabízí knihy rozmanitého druhu, beletrii, poezii, filosofii, psychologii, výtvarné umění a divadelní vědu.¹⁶⁸

Nakladatelství *Vodnář*, vydává podobně jako *Trigon* také knihy předních hermetiků. V nabídce nakladatelství *Vodnář* lze nalézt díla českých současných autorů hermetické scény, Milana Nakonečného a Josefa Veselého. *Vodnář* také vydal významné dílo týkající se chaos magie, *Liber null a psychonaut* od Petera Carolla.¹⁶⁹

Pražské nakladatelství *Malvern* je zaměřeno především na vydávání knih s alchymickou tematikou. Vychází zde knihy Gershoma Scholema, Tita

¹⁶⁸ *Trigon* [online]. 2008 [cit. 2011-05-27]. Trigon. Dostupné z WWW: <<http://www.trigon-knihy.cz/about-us.aspx>>.

¹⁶⁹ CAROLL, Peter. *Liber null a psychonaut*. Praha : Vodnář, 2007. 187 str. ISBN 978-80-86226-76-7.

Burckhardta a Zdeňka Neubauera.

Nakladatelství *Horus* je spjato s *Thelémským opatstvím*. *Horus* tedy vydává především díla Aleistra Crowleyho (jedná se především o jeho tři základní díla, *Liber Al vel legis* 1991, *Liber Agape* 1996 a *Knih Thotova* 1994). Vyšli zde i některá díla Františka Kabeláka (*Magia nigrae* 1994, *Kabalistické zasvěcení* 1995). Nakladatelství *Horus* vydává jen velmi málo knih a lze je zakoupit v *Esoterickém knihkupectví ALEMBIQ*. *Horus* vydával dvakrát ročně *Horus revue: sborník pro filosofii, hermetismus a duchovní vědy*. Poslední číslo vyšlo roku 1995. *Revue* je zaměřeno opět na texty Aleistra Crowleyho a na texty rozebírající Crowleyho myšlenky, především Zákon Thelema a Nový Aeon.

Hermetismus je zastoupen na českém webu v široké míře. Za povšimnutí stojí především *Okultura*, *Zariatnatnikova knihovna* a *Codyho stránky*. Na stránkách *Okultury*¹⁷⁰ najdeme množství textů věnované hermetismu. Webové stránky se zaměřují především na magii, alchymii, astrologii, tarot a kabalou. Nalezneme zde spoustu textů věnovaných Aleistru Crowleymu a spisovateli Howardu Phillipsovi Lovecraftovi, který je znám především svým mýtem *Cthulhu*.

Na stránkách *Zariatnatnikovi knihovny*¹⁷¹ nalezneme knihovnu hermetických spisů. Jednotlivé spisy lze z webu volně stahovat. Dále je zde k nalezení diskuze. V diskuzích si uživatelé vyměňují názory a doporučují literaturu.

Posledním zajímavým webem jsou *Codyho stránky*¹⁷², na kterých nalezneme knihovnu věnující se pravděpodobně fiktivnímu dílu *Necronomicon* (převážně v anglickém jazyce). Stránky jsou věnovány, kromě již zmíněného *Necronomiconu*, také Aleistru Crowleymu. Autor stránek, který vystupuje pod pseudonymem *Cody*, zde má umístěné své postřehy a názory k jednotlivým spisům, a také svou vlastní tvorbu.

¹⁷⁰ www.okultura.cz

¹⁷¹ www.grimoar.cz

¹⁷² <http://cody.mysteria.cz/>

ZÁVĚR

Hermetismus je fenomén, který nelze jasně ohraničit ani definovat. Definice v současném odborném smyslu neříká, co hermetismus je, nýbrž v jakém významu užívá autor tohoto slova. Pod tento fenomén však lze zahrnout určité disciplíny, mezi které patří především magie, astrologie a alchymie. V českém prostředí je hermetismus odbornou veřejností spíše opomíjen, z toho důvodu jsem byl odkázán především na pramennou literaturu. O původu hermetismu toho dnes víme poměrně málo a žádnou teorii nelze přijmout bez výhrad.

Hermetická scéna v České republice byla a je velice rozmanitá a to i přes období světových válek a komunistického režimu. V dnešních dnech se hermetismus stále rozvíjí a nelze mluvit o stagnaci, spíše naopak. Tradiční hermetická hnutí se stále snaží naplňovat svá poslání s odkazem na minulost. V České republice je nespočet malých skupinek hlásících se k hermetické tradici. Českou republiku lze i v dnešní době považovat za hermeticky velice aktivní, přibližně jako za časů svého největšího rozmachu. Dalším významným faktorem je zájem mladých lidí o hermetismus. Lze předpokládat, že tato základna mladých lidí hermetismus u nás udrží a bude ho směřovat a předávat dál. Přesto všechno je značný problém se s některými skupinami spojit. Některá jsou uzavřená veřejnosti a nekomunikují s ní (příkladem může být *Horev-klub* a *Malé opatství Thelémské*, se kterými se mi nepovedlo navázat kontakt). Jiní s veřejností komunikují, ale nemají zájem o akademické zkoumání (příkladem je *Lectorium Rosicrucianum*).

O hermetismu lze mluvit jako o určitém druhu religiozity, který se utváří současně s křesťanskou tradicí, a je mnohdy chápán jako doplněk křesťanství.

V jednotlivých kapitolách jsem rozebral nejvýznamnější hermetická hnutí působící v České republice. Výčet těchto hnutí není samozřejmě konečný, v České republice působí celá řada menších či větších skupin. Do práce nebyly zařazeny z několika důvodů. Především proto, že nejsou mnohdy aktivní na

veřejnosti a také z důvodu leckdy lokálního působení (jedná se povětšinou o skupiny 2-4 lidí).

Hermetismus má v České republice dlouholetou tradici, nebojím se říci, že je tato tradice velmi významná a v době nedávné ji lze srovnávat s takovými významnými centry hermetismu, jako byla Francie, Anglie a Německo.

BIBLIOGRAFIE

Prameny:

AGRIPPA von Nettesheim, Heinrich Cornelius. *Okultní filosofie. Svazek druhý (obsahuje díl třetí až pátý)*. 2. vyd. Praha: Trigon, 2004. 637 s. ISBN 80-86159-57-4.

ANDREAE, Johann Valentin. *Chymická svatba Christiana Rosenkreutze*. 3. vyd. Praha: Baltazar, 1992. 135 s. ISBN 80-900307-1-8.

BARDON, František. *Frabato : autobiografický román*. 1. vyd. Praha: Chvojkoovo nakladatelství, 1998. 141 s. ISBN 80-86183-07-6.

Corpus Hermeticum. Přeložil Radek Chlup. 1. vyd. Praha: Hermann a synové, 2007. 439 s. ISBN 978-80-87054-09-3.

CROWLEY, Aleister. *Liber Al vel Legis*. 1. vyd. Brno: Horus, 1991. 74 s. ISBN 80-900228-2-0.

KABELÁK, František. *Magia divina*. 1. vyd. Praha: Trigon, 2006. 332 s. ISBN 978-80-86159-63-8.

NAKONEČNÝ, Milan. *Magie v historii, teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Vodnář, 1999. 401 s. ISBN 80-85255-12-X.

NAKONEČNÝ, Milan. *Novodobý český hermetismus*. 2. přepr. a roz. vyd. Praha: Eminent, 2009. 362 s. ISBN 978-80-7281-327-8.

NAKONEČNÝ, Milan. *Smaragdová deska Herma Trismegista*. 1. vyd. Praha: Vodnář, 1994. 132 s. ISBN 80-85255-48-0.

SRB, Tomáš. *Řád svobodných zednářů 1.: Individuální cesta k poznání skryté skutečnosti*. 1. vyd. Praha: Eminent, 2001. 239 s. ISBN 80-7281-085-5.

SRB, Tomáš. *Řád svobodných zednářů 2.: Symbolika jako prostředek k hledání*. 1. vyd. Praha: Eminent, 2003. 327 s. ISBN 80-7281-111-8.

Monografie:

BURCKHARDT, Titus. *Alchymie: tradiční věda o kosmu a duši*. 1. vyd. Praha: Malvern, 2003. 141 s. ISBN 80-86702-00-6.

ČECHUROVÁ, Jana. *Čeští svobodní zednáři ve XX. století*. 1. vyd. Praha: Libri, 2002. 527 s. ISBN 80-7277-122-1.

PARTRIDGE, Christopher. *Encyklopedie nových náboženských hnutí, sekty a alternativní spiritualita*. Praha: Knižní klub, 2006.. 446 s. ISBN 80-242-1605-1.

ŠTAMPACH, Ivan. *Na nových stezkách ducha*. Praha: Vyšehrad, 2010. 261 s. ISBN 78-80-7429-060-2.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 462 s. ISBN 80-7178-798-1.

Periodika:

Dingir : časopis o současné scéně. Číslo 1. (*Svobodné zednářství*, 2003). Praha: Dingir, 2003. vychází čtvrtletně. ISSN 1212 - 1371. s. 16 - 19.

Dingir : časopis o současné scéně. Číslo 3. (*Hermetismus*, 2004). Praha: Dingir, 2004. vychází čtvrtletně. ISSN 1212-1371. s. 84 - 101.

Internetové zdroje:

AMORC CZ [online]. 2006 [cit. 2011-06-26]. *Mystický Řád Růže a Kříže A.M.O.R.C.* Dostupné z WWW: <<http://www.amorc.cz/>>.

Lectorium Rosicrucianum: Mezinárodní škola Zlatého Kříže s Růží [online]. 2003 [cit. 2011-06-26]. *Lectorium Rosicrucianum.* Dostupné z WWW: <www.rosicrucianum.cz>.

Malé opatství thelémské [online]. 2003 [cit. 2011-06-26]. *Malé opatství thelémské.* Dostupné z WWW: <<http://moth.magick.cz/>>.

Svobodné zednářství [online]. 2008 [cit. 2011-06-26]. *Svobodné zednářství.* Dostupné z WWW: <<http://www.svobodnezednarstvi.snadno.eu/>>.

Svobodní zednáři Skotského ritu starého a přijatého [online]. 2004 [cit. 2011-06-26]. *Svobodní zednáři.* Dostupné z WWW: <<http://www.svobodnizednari.cz/>>.

Tomáš V. Odaha | V noci jsem snil, že jsem motýlem [online]. 1999 [cit. 2011-06-26]. *Tomáš V. Odaha.* Dostupné z WWW: <<http://http://www.odaha.com>>.

Trigon [online]. 2008 [cit. 2011-05-27]. *Trigon.* Dostupné z WWW: <<http://http://www.trigon-knihy.cz/>>.

Univerzalia.mysteria.cz [online]. 2004 [cit. 2011-06-26]. *Univerzalia.* Dostupné z WWW: <<http://univerzalia.mysteria.cz>>.

Veliký Orient Český [online]. 2004 [cit. 2011-06-26]. *Veliký Orient Český.* Dostupné z WWW: <<http://www.zednari.cz/>>.